

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

Osobnostní charakteristiky regionálních politiků v České republice

Personality characteristics of regional politicians in the Czech
Republic

Magisterská diplomová práce

Autor: Irena Bredlová
Vedoucí práce: PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma:

„Osobnost a kariérová orientace politiků v České republice, se zaměřením na poslance a senátory Parlamentu České republiky“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidence údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění.

Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích.

Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

V Ústí nad Labem dne

Podpis:.....

Velice ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce
PhDr. Soně Lemrové Ph.D. za pomoc při tvorbě práce a při výzkumu.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Politika ve světě politické psychologie.....	7
2.1 Vymezení pojmů politika	7
2.2 Vymezení pojmu a počátky historie politické psychologie.....	9
3. Osobnost Politika.....	13
3.1 Význam pojmu osobnost	13
3.2 Osobnost politika v politické psychologii	14
3.3 Politik a touha po moci.....	18
3.4 Politický vůdce	21
3.5 Kariéra politika	24
4. Výzkumná část.....	26
4.1 Přehled hlavních teoretických a praktických problémů práce a její cíle	26
4.2 Aplikovaná metodika.....	27
4.2.1 Freiburský osobnostní dotazník	28
4.2.2 Dotazník kariérových kotev	32
4.2.3 Použité statistické metody.....	34
4.3 Výsledky práce	35
4.3.1 Freiburský osobnostní dotazník	35
4.3.2 Kariérové kotvy.....	42
4.4 K platnosti hypotézy	48
5. Diskuse.....	49
6. Závěr	56
7. Souhrn.....	58
8. Bibliografie	63

1. Úvod

Politika je oblast veřejného života, která se dotýká všech občanů České republiky, i když si to někteří z nás nechtějí připustit, je tomu opravdu tak. Někteří lidé z mého okolí jsou do politiky zapojeni aktivně, ovšem většina se o politiku nezajímá. Často se setkáváme s názorem, že politici jsou většinou lidé nemorální, které zajímá jen vlastní prospěch. Pro mnoho lidí v mém okolí jsou politici lidé, kteří baží po moci a po vlastním úspěchu, zajímá je především vlastní prospěch. Pro mnoho lidí mohou být předvolební kampaně, kdy některé strany slibují i nesplnitelné, jen aby dosáhly úspěchu ve volbách, důkazem toho, jak to s námi politici vlastně myslí. Podle mého názoru, vše záleží hlavně na lidech, a nechce se mi věřit, že by mezi politiky byli pouze lidé, kterým jde jenom o jejich vlastní prospěch a moc. Ale sama občas nevím, co si mám o politicích myslet. Proto jsem se rozhodla zabývat se ve své diplomové práci osobnostními charakteristikami regionálních politiků. Budu se snažit zjistit, zda existují nějaké vlastnosti, které je možné označit jako typické pro regionální politiky. Je něco, co tyto politiky spojuje? Tímto výzkumem navazuji na výzkum, který byl uveřejněn v mé ročníkové práci, a v této diplomové práci rozšiřuji soubor o další regionální politiky. V teoretické části se snažím vymezit pojmy jako politická psychologie, politika, snažím se čtenáře seznámit s některými aspekty osobnosti, dále se zabývám osobnostmi politiků v politice a aspekty, které je mohou pomoci charakterizovat.

2. Politika ve světě politické psychologie

V této kapitole se budeme nejprve věnovat obecnému vymezení pojmů politika, pokusíme si vysvětlit, jak lze tento pojem chápat a seznámíme s některými definicemi politiky. Dále se pokusíme vymezit politickou psychologii a seznámíme se s její historií.

2.1 Vymezení pojmů politika

Pod pojmem politika si většina z nás nejspíše představí fungování místních regionálních, národních a mezinárodních vládních organizací. Oblast působnosti politiky je však daleko širší. Patří sem volby, volební kampaně, politické strany, ale také zájmová hnutí atd. S politikou souvisí samozřejmě i lidská práva, ale i to do jaké práce chodíme či jak trávíme volný čas. Termín politika má mnoho různých definic, protože sám o sobě může být tento termín vysvětlován pomocí různých protikladů a konfliktů (Cabada Ladislav, Kubát Michael a kolektiv, 2004). Snad i proto Andre Heywood (2005), politický teoretik, uvádí, že snaha o definování politiky sebou přináší mnoho těžko zodpověditelných otázek. Dokonce ani uznávaní političtí teoretici se nemohou shodnout na předmětu studia (Heywood, Politologie, 2008). Můžeme s jistotou určit, kde se vlastně politika odehrává? Můžeme politiku nalézt pouze v parlamentu, ve sněmovně, na radnicích, ve stranických klubech, nebo i ve školách, v rodinách, v restauracích? Je politika užitečná nebo je to činnost, která nepřináší nic dobrého? (Danics, Dubský, Kamín, & Urban, 2007; Heywood, 2005)

Scruton (in Adamová & Křížkovský, 2000), autor encyklopedie politického myšlení, uvádí, že v Anglii mělo slovo politika původně hanlivý význam. Často bylo používáno k označení činností, které prováděli ti, kteří chtěli získat moc nad ostatními. Podle Adamové a Křížkovského (2000) se dnes, stejně jako před tisíci lety, objevují různé názory na obsah slova politika. Není to jenom důsledek toho, že politika má mnoho složitých a obsáhlých vztahů, procesů a institucí politického života. Působí zde i mnoho objektivních i subjektivních faktorů, které ovlivňují jak východiska politiky, tak i výsledky v procesu

jejího poznávání. Lidé, zabývající se podstatou a smyslem politiky, často vnášejí do jejího pojmového aparátu svůj názor na svět, své osobní politické i etické postoje, ale nejen to.

David (2003, s. 42) uvádí, že „pojem politika se obvykle užívá ve dvou zásadně odlišných významech. Na jedné straně je chápána jako program, koncepce jednání, nebo samo jednání jednotlivců, skupin nebo vlády (polici); ve druhém smyslu pak znamená oblast, ve kterém se tyto programy střetávají (politics).“

Pro srovnání se můžeme podívat na definici politiky, kterou uvádějí Danics, Dubský, Kamín, & Urban (2007, s. 105). Tato definice se mi zdá v mnohém podobná, ovšem i zde najdeme nějaké odlišnosti. „Politika (z řeckého politiké) je společenská a kolektivní činnost, která se snaží překonávat rozpory na základě kompromisů, včetně užití autority. Politická činnost vychází z určitých ideologických východisek a probíhá v rámci politických organizací a institucí, přičemž touto činností lidé tvoří, chrání a mění pravidla veřejného života. Politika je tedy procesem, v němž skupina lidí s odlišnými názory a zájmy, dosahuje kolektivních rozhodnutí, která jsou pak závazná. Z toho vyplývá, že tam, kde se lidé spontánně shodují (mezi přáteli a vědci) není politiky třeba. Rovněž i mocenské vztahy mezi otrokem a pánem, vojákem a velitelem, postrádají některé z výše uvedených znaků politiky.“ Pokud se tedy chceme zajímat o politiku a na teoretické úrovni, tak je nutné si uvědomit, že existuje velmi mnoho různých názorů a definic, a je zde mnoho termínů, na nichž se političtí teoretikové nemohou shodnout.

Politiku tedy můžeme také chápat jako uplatňování moci nebo autority. K tomuto názoru se kloní i americký politolog David Easton (in Danics, Kamín, & Urban, 2007), podle jehož názoru vláda neboli stát alokuje (rozděluje) výhody, odměny nebo tresty a reaguje tím na tlaky společnosti. Za autoritativní hodnoty potom považuje ty, se kterými většinová společnost souhlasí, a které přijímá za závazné. Tato politika tedy klade důraz na vládnutí, kdy většinou vládne užší skupina lidí, jako například politici, státní úředníci či lobbisté. Ostatní lidé i instituce jsou potom jako by mimo oblast politiky, také jsou ignorovány i mezinárodní i globální faktory, jako například dopady nadnárodních technologií a nadnárodních společností. Toto pojetí politiky je již dnes překonané, protože vláda, resp. stát již dávno není jediný, který vykonává úkony, které jsou spojené s řízením moderních společností. Tyto úkony jsou často spojovány se soukromými organizacemi, s veřejným

životem. Proto politiku také můžeme chápat jako věc veřejnou, politika je běžnou součástí veřejného života, ovšem soukromá neboli osobní sféra je považována za nepolitickou.

2.2 Vymezení pojmu a počátky historie politické psychologie

Politická psychologie představuje sloučení dvou oborů, psychologie a politické vědy, i když zde byl patrný vliv i jiných disciplín. (Cottam, Dietz-Uhler, Mastors, & Preston, 2004). Podle Searse, Huddyho a Jervise (2003, s. 3) je politická psychologie „aplikací poznatků psychologie do politiky. Z psychologie čerpá teoretické poznatky a výzkumy z oblasti psychologie osobnosti, psychopatologie, sociální psychologie, vývojové psychologie, kognitivní psychologie a meziskupinových vztahů.“ Podle Krejčího (2004, s. 22) je „politická psychologie zvláštní oblast psychologie (a sociální psychologie), která se stala součástí politologie.“ Odůvodňuje to tím, že politologie nevnáší do politické psychologie žádné specifické metody, ba naopak čerpá nové poznatky. Ovšem upozorňuje, že politologové na rozdíl od psychologů mohou do politické psychologie vnést komplexnější náhled na politiku. Upozorňuje také, že český název „politická psychologie“ není úplně vhodný, protože předmětem zkoumání tohoto oboru není politická angažovanost, ale spíš psychické aspekty politiky. Krejčí se tedy domnívá, že vhodnější by bylo slovní spojení „psychologie politiky“. Zastává také stanovisko, že je důležité vnímat politickou psychologii nejen jako akademickou disciplínu, která se zabývá pouze základním výzkumem, ale také jako aplikovanou vědou. „Politická psychologie nepomáhá pochopit jen politické procesy, ale i ovládat je“ (Renshon, 1993 in Krejčí, 2004, str. 23). Politická psychologie se snaží vysvětlovat lidské činy pomocí psychologických poznatků, tak aby bylo možné tato zjištění dále využívat v politice, kde je možné je dále aplikovat. Například jsou známé studie, kde byla zkoumána negativní politická reklama. Výsledky studií naznačují, že negativní politická reklama bývá často neefektivní, vzhledem k tomu, že voliči často negativně hodnotí sponzora této reklamy (Cottam, Dietz-Uhler, Mastors, & Preston, 2004). Jedním z cílů politické psychologie je stanovení obecných zákonů chování,

díky kterým můžeme lépe vysvětlovat a predikovat události, které se vyskytují v mnoha různých situacích.¹ (Cottam, Dietz-Uhler, Mastors, & Preston, 2004).

Podle Krejčího (2004) využívají politologové psychologii, pokud chtějí lépe pochopit individuální a skupinové chování a jednání v určitém politickém kontextu. Krejčí dále vymezuje dvě hlavní oblasti, kdy je psychologie pro psychology naprosto nepostradatelná. Je to zejména při objasňování motivací a důsledků politického chování a jednání. A dále při testování teorií jak z politické filozofie, antropologie, ekonomie sociologie, ale i v teoriích podléhajícím politickým propagandám.

Pokud se budeme zabývat historií politické psychologie, zjistíme, že je možné nalézt tři možná vymezení počátku tohoto oboru. Počátky politické psychologii můžeme spojovat se jmény Gustav Le Bon, Graham Wallas a Harold D Laswell. (Krejčí, 2004)

Jméno Gustava Le Bona je spojováno s obdobím psychosociologie, ústředním tématem tohoto období bylo studium racionality či iracionality masového jednání. Protikladný pohled na psychologii mas zastával Vladimír I. Lenin (Bryder in Krejčí, 2004). Le Bon se jako první zabýval studiem vůdcovství z hlediska psychologie. (Balík & Kubát, 2004)

Dále je vývoj politické psychologie spojován se jménem Sigmunda Freuda, sice není považován za zakladatele politické psychologie, ale jeho práce pomohla obrátit pozornost od studií davů ke studiu individuální osobnosti. Z děl, která se týkala politické psychologie, můžeme namátkou zmínit studii *Psychologie masy a analýza Já* (1921), studie *Budoucnost jedné iluze* (1927), studie *Totem a tabu* (1913), která byla považována za práci určující počátek psychohistorie. (Krejčí, 2004)

Třetí možné vymezení počátku politické psychologie souvisí se jmény Graham Wallas a Thomas Lasswell. Graham Wallas je především v Evropě považován za zakladatele politické psychologie. Dílo, díky němuž je považován za zakladatele, nese název *Lidská*

---

¹ Přístup, který výzkumníci používají k pochopení a předvídání chování označujeme jako vědeckou metodu. Tato metoda má čtyři kroky, které výzkumníci opakovaně provádějí. Prvním krokem je systematické a nesystematické pozorování chování a událostí. Díky tomu výzkumník začíná chápat možné faktory a proměnné, které mohou mít vliv na chování, pokud je člověk pozorován. Druhý krok spočívá ve vytváření předběžných vysvětlení a hypotéz, během této fáze se výzkumník snaží predikovat povahu vztahů mezi proměnnými. Třetí krok zahrnuje další pozorování a experimentování, ověřuje se validita hypotéz. Čtvrtý krok zahrnuje opakované testování a přeformulování hypotéz, na základě pozorování, které proběhlo ve třetím bodě (Cottam, Dietz-Uhler, Mastors, & Preston, 2004)

povaha v politice (1908). (Krejčí, 2004). Wallas (1948, str. xi) ve své knize prohlašuje „Studie o politice je nyní v neuspokojivé pozici. Zastupitelská demokracie v celé Evropě a Americe, je obecně přijímána jako nejlepší forma vlády, ale ti, kteří s ní mají více zkušeností, jsou často zklamáni a mají obavy.“ Wallas (1948, str.xi) dále uvádí: „Tato nespokojenost vedla k mnohým studiím politických institucí, ale málo pozornosti bylo v poslední době věnováno faktům lidské povahy v politice.“ Wallas (1948) vysvětluje, že dříve bylo pojetí lidské povahy v politice běžné, ale počátkem 19. století byli političtí spisovatelé zdiskreditováni, což vedlo moderní studenty k přílišné snaze vyhnout se všem dřívějším metodám. Ve své práci zastává názor, že většina politických názorů lidí nemá původ v logickém uvažování, které vychází ze zkušeností. Wallas se domnívá, že většina politických názorů má původ v nevědomém či polovědomém usuzování.

Harold Dwight Lasswell, americký teoretik politiky, byl žákem Grahama Wallase, ale také žákem politologa Charlese E. Merriama. Ten ve svých pracích *Nové aspekty politiky* (1925), *Politická moc* (1934) vyjadřoval požadavek na odvozování politických věd z psychologie. Spolu s Lasswellem bývají považováni za vedoucí osobnosti chicagské školy (Bryder in Krejčí, 2004). Ve své publikaci *Psychopatologie a politika* (1930) „byl průkopníkem v analýze osobností politických aktivistů z hlediska nevědomých konfliktů určujících motivaci jejich politických aktivit.“ (Sears, Huddy, & Jervis, 2003, s. 5). Podle Krejčího (2004) byla tato publikace vytvořena díky rozsáhlým rozhovorům, kde bylo využíváno volných asociací s jedinci, kteří byli politicky aktivní a dále z analýzy lékařských záznamů. Využití volných asociací umožnilo dle Lasswela hlubší analýzu než kdyby bylo využito rozhovoru či zúčastněného pozorování.

Podle Krejčího (2004, s. 41) „zformování politické psychologie do akademické disciplíny spadá do 60. let minulého století, kdy se tato specializace začala pěstovat na institucích ve Spojených státech. Tehdy začala výuka tohoto oboru na vysokých školách, především doktorandská příprava na Yale University.“ Ovšem podle některých autorů bychom měli považovat za rok vzniku rok 1968. V tomto roce byl při americké asociaci politických věd (APSA) založen Výzkumný výbor politické psychologie. Lednu roku 1978 byla založena Mezinárodní společnost politické psychologie (ISPP). V 90. letech byla politická psychologie vyučována ve více než sto kurzech na 78 univerzitách v USA a Kanadě. (Krejčí, 2004). Dnes je politická psychologie vyučována na většině velkých

univerzit v USA i po celém světě, i když ne vždy přesně pod tímto názvem (Sears, Huddy, & Jervis, 2003).

3. Osobnost Politika

Osobnost politika je jedním z ústředních témat politické psychologie. V této kapitole si nejprve vymežíme význam pojmu osobnost.

Krejčí (2004, s.212) definuje pojem politik takto: „Politik je ten druh politického člověka, který se profesionálně i prakticky zabývá politikou.“ Krejčí (2004) dále uvádí, že politikem samozřejmě může být i člověk, který zastává více sociálních rolí, ovšem takový člověk potom musí politice věnovat určitou část svého času. S tímto tvrzením naprosto souhlasím, mnoho politicky činných lidí vykonává své vlastní zaměstnání a politice se věnují pouze ve svém volném čase²

3.1 Význam pojmu osobnost

Pokud se chceme zabývat osobnostmi politiků, tak je nutné nejdříve pochopit význam tohoto pojmu. Pokud bychom se zeptali právníka, sociologa a psychologa na význam slova osobnost, tak je velmi pravděpodobné, že od každého z nich dostaneme trochu jinou odpověď. Podle Nakonečného (1997) můžeme pojem osobnost nalézt v mnoha různých významech. Je zřejmé, že pojem osobnost může mít vždy trochu odlišnou konotaci, podle toho, kdy a v jaké situaci ho použijeme. Pokud ho použijeme v běžné hovorové řeči, tak tím zpravidla nemyslíme to samé, jako když tento pojem použije psycholog. Nakonečný (1997, s. 12), který uvádí že, „pojem osobnost nemá v psychologii hodnotící akcent.“

Pojem osobnost se v psychologii objevuje na počátku 20. století, v té době se mnozí psychologové domnívali, že studovat duševní život člověka jen jako pouhý soubor jednotlivých funkcí není dostačující. Pro komplexní studium duševního života člověka je nutné brát ho jako celek. Co to tedy vlastně znamená, když se řekne osobnost v psychologii? Osobnost je hypotetický konstrukt, tedy něco, co není možné úplně pozorovat, přesto to však můžeme odvozovat z toho, co je pozorováno. Tento hypotetický

---

² Většina politiků, kteří se politikou zabývají na regionální úrovni, ji vykonávají ve svém volném čase

konstrukt však není v psychologii jednotný, protože existuje mnoho různých pojetí předmětu studia psychologie. (Nakonečný, 1997) Proto se můžeme setkat s odlišnými definicemi pojmu osobnosti. Smékal (2002, s. 27) uvádí svoji definici: „Osobnost je individualizovaný systém (integrace) psychických procesů, stavů a vlastností, které jednak vznikají socializací (působením výchovy a prostředí), jednak přetvářením vrozených vnitřních podmínek bytí člověka, a determinují a řídí předmětné činnosti jedince, jeho sociální styky a duchovní vztahy.“ Podle Říčana (2007) má pojem osobnost 3 důležité významy v psychologii: hodnotící význam, osobnost jako psychická individualita, osobnost jako architektura jedince.

I přes mnoho rozličných definic uvádí Bedrnová et al. (1998), že existují určité společné znaky osobnosti:

1. Jedinečnost

Osobnost je to, co člověka (individuum) psychologicky odlišuje od ostatních.

2. Souhrnnost a jednota:

Osobnost je souhrnem psychologických prvků, jakýchsi substruktur, které spolu tvoří nedělitelnou jednotu.

3. Relativní stálost:

Osobnost je to psychické v člověku, co je relativně stálé a co umožňuje předpovědět chování člověka v určité situaci

4. Přizpůsobení a vývoj:

Osobnost je nepřetržitým procesem, způsobem, jímž se vyrovnává se změnami podmínek v sobě i svém prostředí. (47)

3.2 Osobnost politika v politické psychologii

Podle Krejčího (2004) je osobnost ústředním tématem politické psychologie. To jak se lidé zapojují do politiky lze zkoumat různými způsoby. Někteří lidé se zapojují pouze hlasováním ve volbách, jiní se účastní různých protestních akcí a happeningů, aby

upozornili na aktuální politické dění³ no a někteří z nás mají ambice vyšší a mají potřebu ovlivňovat politické dění přímo. Tito lidé se snaží uplatnit v zákonodárných orgánech či exekutivě.

Stejně jako psychologie osobnosti, tak ani politická psychologie nemá jednotnou definici pro osobnost politika. Na politickou osobnost lze nazírat mnoha různými způsoby. Přesto se většina politických teoretiků shodne na tom, že základ modelu politického člověka tvoří právě jeho osobnost. Ovšem většina z nich se již potom neshodne, jakou důležitost tomu mají přikládat. Někteří z nich se přiklánějí k názoru, že osobnost člověka tvoří veškerý základ politiky, druzí naopak vyzdvihují vliv sociálních procesů, jak na osobnost, tak i na politiku (Lukas & Smolík, 2008).

Politici psychologové se často zabírají otázkou, zda lze vymezit určité rysy osobnosti, které nám pak pomohou předvídat chování a jednání daného jedince. Výzkumy na toto proběhly zejména ve druhé polovině 20. století. Tyto výzkumy jsou spojovány například s výzkumy autoritářských osobností, s dvoufaktorovou koncepcí osobnosti, kterou formuloval Hans Jürgen Eyseneck, dále s výzkumem dogmatismu, kterému se věnoval americký politický psycholog Milton Rokeach či se studium Machiavelského syndromu (Krejčí, 2004). Podle dělení McGuira (1993, in Lukas & Smolík, 2008) probíhalo ve 40. a 50. letech 20. století nejvíce výzkumů, které se zabývaly osobností a kulturou. Výzkumy se zabývaly motivací, vnímáním, stereotypy, dokonce i kognitivními a interpersonálními styly. Také probíhaly studie, které se zabývaly vlivem politických vůdců a veřejnosti na formování osobností jedinců. Především u významných vůdců byly zkoumány patologické vlastnosti osobnosti. (Lukas & Smolík, 2008) Odlišné výzkumy v politice se především zabývaly individuálními rozdíly v dispozicích, motivech nebo postojích politiků a voličů. Vzhledem k tomu, že vědci v oblasti politické psychologie nepřijali žádnou z teorií osobnosti a chyběla i jednotnější koncepce výzkumu osobnosti v politice, byly výsledky výzkumů obtížně porovnatelné mezi sebou.⁴ (Caprara et al., 2006, in Lukas & Smolík, 2008)

---

³ V současné době je aktuální tzv. Holešovská výzva.

⁴ O problémech, které souvisí s výzkumem politické osobnosti, se zmiňuje Browning (1968)

Pokud se budeme zabývat tím, jaké druhy výzkumů opravdu probíhaly, zjistíme, že byly dvě hlavní cesty, kterými se vědci ubírali. Zajímali se o to, jakou roli má v politice osobnost člověka, což znamená, že hlavním předmětem jejich zájmu byla osobnost voliče a výzkumy politického vůdcovství. Ovšem mnohem větší pozornost byla věnována výzkumům politických vůdců (Lukas & Smolík, 2008). Pokud se budeme podrobněji zajímat o výzkumy v oblasti politické psychologie, tak zjistíme, že zde existují dvě základní dichotomie:

První se zajímá o oblast vrozených a získaných charakteristik osobnosti. Více se onich můžeme dozvědět v psychologii osobnosti. Druhá se zajímá o to, co více ovlivňuje formování politického dění. Někteří se přiklánějí k tomu, že větší vliv mají osobnosti politických aktérů. Zastáncem tohoto názoru je i Caprara et al. (in Lukas & Smolík, 2008), podle něj osobnost politiků i voličů tvoří základ všeobecného politického dění, někteří naopak věří v sílu sociálních faktorů, které mají podle nich větší vliv. Zastáncem tohoto názoru je Greenstein (in Lukas & Smolík, 2008), který uvádí, že osobní charakteristiky jedince nejsou tak důležité jako charakteristiky sociální.

Jak již bylo zmíněno výše Hans Jürgen Eysenck formuloval ve své knize *Psychologie politiky* (1954) dvoufaktorovou koncepci osobnosti. (Krejčí, 2004) Podle Eysencka (1968, s. 9, 265, 13, cit. Krejčí, 2004, s. 70) „Politické akce všeho druhu jsou zprostředkovány postoji, a tudíž studium podstaty, vývoje a změna postojů má základní význam pro vývoj vědecké psychologie politiky. Postoje nemohou být přímo pozorovány, ale mohou být dedukovány z ostatních událostí, které jsou přímo pozorovatelné.“ Podle Krejčího chápal Eysenck postoj neboli politický názor osobnosti jako čtyřvrstevnou strukturu, základ této struktury tvoří názory, které jsou pomíjivé a charakteristické pro každého člověka. Ve druhé vrstvě této struktury jsou názory, které jsou pro daného jedince typické a nepodléhají náhlým změnám. Ve třetí vrstvě sídlí postoje. Eysenck chápe slovo postoj jako určitý stabilní názor. Ovšem to, že přijmeme určitý postoj, znamená, že některé postoje se vážou k tomuto postoji, a některé nikoliv. Takovéto postoje potom odmítáme. Takto provázané postoje nazýváme superpostoje. Superpostoje jsou součástí čtvrté vrstvy

politického názoru. Politické postoje jsou tvořeny pomocí dvou hlavních principů neboli dimenzí. První dimenzi tvoří tzv. R-faktor, což je škála radikalismus-konzervatismu. Druhá dimenze je tvořena tzv. T-faktorem, který souvisí s otevřeností a uzavřeností naší mysli. Dle svých výzkumů dospěl Eysenck k názoru, že T faktor je naprosto nezávislý na R-faktoru. Eysenck se ve svých výzkumech zabýval tím, jak postoje predikují ideologickou orientaci. Ze svých výzkumů určil temperamentové rozdíly mezi členy komunistické skupiny a fašistické skupiny, dle výsledů analýzy postojů jsou obě dvě skupiny agresivnější než skupiny neutrální, Členové fašistické skupiny ovšem vyjadřují agresivitu otevřeněji než členové komunistické skupiny, kteří vyjadřují agresivitu spíše nepřímou. Podle Krejčího (2004) bychom výsledky Eysenckových výzkumů neměli brát jako souhrn určitých charakterových vlastností, které získávají lidé poté, co se připojí k určité ideologii. Výsledky Eysenckových výzkumů nám spíše naznačují, že lidé s určitými charakterovými vlastnostmi mají sklon přijímat určité ideologie.

Analýzou politické osobnosti se ve své knize *Otevřená a uzavřená mysl* (1960) zabývá americký politický psycholog Milton Rokeach. Jeho výzkum se zabýval dogmatismem v politice (Milton, 1960, in Krejčí, 2004). „Zajímala jej organizace názorového systému, tedy přesvědčení, přičemž jako významnější než obsah hodnot shledal strukturu přesvědčení. Přesvědčení je postoj založený na víře, že určitý soubor názorů a informací je pravdivý a správný, což vede k připravenosti podle toho jednat.“ (Rokeach, 1960, in Krejčí, 2004, s. 76) Termín dogmatismus charakterizuje podle Rokeacha (in Krejčí, 2004). „Rokeachem navržená škála dogmatismu měří uzavřenost psychické organizace a obecné autoritářství“ (Rokeach in Krejčí, 2004, s. 77).

Podle Rokeacha by se tato stupnice měla správně jmenovat škála otevřenosti-uzavřenosti hodnotového systému, neboť byla vytvořena pro lepší porozumění kognitivnímu a emocionálnímu uzpůsobení osob s otevřenou a uzavřenou myslí vztahu těchto funkcí k osobnosti; pro studium určitých analogií jako je stranické myšlení a loajalita a úniku z ideologického systému; pro získání lepšího porozumění proměným, které usnadňují vytváření nového přesvědčení a jsou s tímto formováním spojeny. (Rokeach 1960, s. 286.cit. Krejčí, 2004, s. 77)

3.3 Politik a touha po moci

Snaha o pochopení toho, proč někteří politici vstupují do politiky a zabývají se jí, patří v politické psychologii k jedním velmi diskutovaným tématům, je to však téma, které přináší mnoho rozporuplných odpovědí. Jedním z faktorů, které mohou lákat mnohé lidi do politiky je touha po moci. Max Weber zastával názor, že kdo se zajímá o politiku, usiluje také o získání moci. (Weber, 1990).

Bedrnová & Nový (2001) se domnívají, že moc je fenomén, který doprovází lidstvo samé od počátku vzniku prvních společností. Tento fenomén je podle autorů téměř všudypřítomný. Pokud se budeme snažit popsat definici moci, tak je důležité si uvědomit, že definovat moc může být velmi složité, pokud budeme chtít vycházet z více odlišných vědeckých přístupů. Problematikou moci se zabývá filozofie, sociologie, psychologie. (Lukas & Smolík, 2008) Touto problematikou se zabýval i slavný filozof Max Weber, který podle Galbraithe (in Bedrnová & Nový, 2001) definuje moc jako možnost, kdy můžeme uplatnit přání někoho nad přáním těch druhých. Weber tedy chápe moc v několika dimenzích:

Moc trestající

Pojem moc je zde chápán především jako spravedlivá možnost trestu, která bude vždy následovat po určitém provinění. Tato moc působí i preventivně, protože nám ukazuje, co nám hrozí a jaké důsledky by mohlo mít porušení určitých pravidel.

Moc kompenzační

Pojetí moci v tomto kontextu nenabízí tresty, ale naopak nabízí odměny, za určitý typ chování. Tato moc může mít různé formy, např. v raných stádiích ekonomického vývoje společnosti to byla půda. V každodenním životě má tuto úlohu například pochvala nebo peníze.

Moc podmíněná

Tato moc je vázána na změnu víry, postojů, přesvědčení. Tato moc je chápána jako ideologicky neutrální, což je v rozporu s tím, že často může docházet k ovlivňování, které může hraničit až s manipulací.

Max Weber podle Gailbraitha (in Bedrnová & Nový, 2001) dále vymezuje tři zdroje moci:

Osobnost jako zdroj moci:

Tato moc má několi atributů, které zahrnují fyzickou stránku osobnosti, její duševní kvality, morální jistotu a osobnostní vlastnosti. Z historického hlediska se nejprve uplatnila fyzická stránka osobnosti. Fyzická převaha jedinců je spojována s mocí trestající. Tento přístup se objevuje i dnes, najdeme ho hlavně u dětí. Později se uplatňují duševní kvality a s nimi učení. V dnešní době se uplatňují především schopnosti efektivní komunikace a přesvědčování, které jsou spojeny především s mocí podmíněnou.

Vlastnictví jako zdroj moci:

Tento atribut moci je spojován především s mocí kompenzační. V moderní společnosti jsou hlavním znakem vlastnictví peníze.

Organizaci:

Tento atribut moci spojuje Weber především s mocí podmíněnou. Oproti mocím trestajícím i kompenzačním, které jsou viditelné, je tato moc subjektivní. Že je tato moc uplatňována si nemusí nikdo všimnout.

Pokud se budeme zabývat mocí v politické oblasti, tak zjistíme, že politické strany se snaží získat moc trestající a kompenzující pomocí svého politického programu a svého mediálního obrazu. (Bedrnová & Nový, 2001)

Nizozemský psycholog Joris Lamers (2009) se ve své práci zabýval tím, jak moc ovlivňuje náš morální úsudek. Autor provedl 5 studií, ve kterých zkoumal jestli moc ovlivňuje způsob našeho myšlení a způsob řešení morálních dilemat. Je známo, že pokud jsme v situaci, kdy máme moc, tak naše jednání bude odpovídat spíše mravním zásadám, než pokud jsme v situaci, kdy jsme bezmocní, potom tolik nedbáme, zda jednáme podle morálních zásad, ale zajímá nás spíše výsledek našeho jednání. Pokud máme moc ve svých

rukách, tak nelpíme na dodržování pravidel, bez ohledu na to, jaké bude mít naše jednání důsledky. První tři studie prokázaly, že pokud máme moc ve svých rukou, tak více lpíme na dodržování pravidel, než na tom, jaké důsledky bude mít naše jednání. Čtvrtá studie prokázala, že moc má vliv na morální zásady respondentů. Pátá studie se zabývala tím, jaký vliv má moc na naše morální zásady, pokud se rozhodnutí týkají nás nebo ostatních. Lamers prokázal, že pokud mají lidé v rukách moc, tak u ostatních lidí více lpí na dodržování pravidel a jsou přísnější k porušování norem, k sobě jsou však daleko mírnější.

Někteří politici se zabývají politikou proto, že jsou motivováni hlavně vidinou moci. Z historie víme, že touha může být tak silná, že je politik schopný zradit nejenom své přátele, ale dokonce je schopen zradit i samotnou ideu lidskosti. Ojedinělým jevem v politice není změna politické strany a s ní často spojená radikální změna politické ideologie, tento jev je poměrně častý v postkomunistických zemích. Někteří politici však mění svoji politickou stranu ve snaze prosadit své postoje a hodnoty. Ze slavných politiků, kteří změnili politickou stranu, jmenujme alespoň Benjamina Disraeliho, který zastával funkci britského ministerského premiéra v 19. století. Benjamin Disraeli nejenže konvertoval z židovství na křesťanství, ale dokonce i přešel od toryů k whigům. Winston Churchill začínal svoji politickou kariéru u konzervativců, během své kariéry přešel k liberálům a poté znovu nazpět ke konzervativcům. Proč tak úspěšný politik měnil strany a dokonce třikrát? Činil tak vždy, když nabyl přesvědčení, že strana, jejímž byl členem, nenaplnuje jeho politické a životní cíle. (Krejčí, 2004)

Podle Freuda, Adlera, nebo Laswella může touha po moci vznikat z pocitu vlastní slabosti, nedostatečnosti (Krejčí, 2004). Pokud budeme sledovat politiky z hlediska psychoanalýzy, tak je můžeme připodobnit k Jungovým pacientům, kteří trpí „nesvobodou neurózy“ a jsou „zajatci svobody.“ (Jung, 1994, s. 120) Adlerovo pojetí psychologie se v mnohém liší od pojetí Freuda nebo Junga, ale jeho pojetí moci je názorově velmi blízko jak Freudovi, tak Jungovi (Krejčí, 2004). Podle Adlera (Duše moderního člověka, s.41) „tam, kde je nalezen komplex méněcennosti, bude také přítomen skrytý komplex nadřazenosti“. Podle Adlera (1999, s. 41) „Jednou z vlastností lidské povahy je zřejmě to, že když se někdo- ať dítě či dospělý- cítí příliš slabý, přestane se zajímat o druhé a usiluje výhradně o nadřazenost.“ „Komplex nadřazenosti je jedním ze způsobů, jak se lidé

s pocitem méněcennosti snaží uniknout svým těžkostem.“ (Adler, 1999, s. 44) ovšem „většina lidí nemá komplexy z toho důvodu, že pocity méněcennosti a nadřazenosti jsou jejich duševním mechanismem svedeny do společensky přínosných kanálů.“ (Adler 1999, s. 119)

Lukas a Smolík (2008) uvádějí, že Adlerovo pojetí je v určitých ohledech zjednodušující a jednostranně zaměřené, proto ho nemůžeme aplikovat na všechny vůdce a situace. Hlavní problém vidí Lukas a Smolík v tom, že Adler redukuje všechnu lidskou motivaci pouze na několik činitelů.

3.4 Politický vůdce

S mocí a touhou po moci souvisí pojem vůdce a vůdcovství. Co znamená pojem vůdcovství? Kdo je to vlastně vůdce? A kdo je to politický vůdce? Jaká je jeho osobnost Je možné vůdcovství zkoumat? Ale jak?

Bass (1990, s. 19-20, cit. Lukas & Smolík, 2008, s. 75) definuje pojem vůdcovství takto: „Vůdcovství je vzájemným vztahem mezi dvěma či více členy skupiny, který zpravidla zahrnuje strukturování a restrukturování určité situace a také vnímání a očekávání jedinců.“ Z této definice vůdcovství je patrné, že vůdcovství je určitý vztah, který probíhá mezi lidmi. Tento vztah je založen na určitém očekávání aktérů dané situace.

Pokud se budeme snažit o definování pojmu vůdce, tak je nutné si uvědomit, že vědci pro tento pojem stále nenalezli jednotnou definici. Hlavní jádro sporu tkví v tom, jestli se vůdcem člověk narodí, nebo se jím stává díky vlivu prostředí a výchovy, tedy díky socializaci. Problematika hledání vhodné definice vůdce je velmi složitá, existuje nepřehledné množství definic, které by jistě postačily na vydání samostatné publikace (Lukas & Smolík, 2008). Pojem vůdce je jistě odborným pojmem (Krejčí, 2004). Definice O. Krejčího (2004, str. 213) je následující „Vůdce je nejautoritativnější člen skupiny či instituce, jemuž tato skupina přiznává právo rozhodovat.“ Bass (1990, s. 19-20, cit. Lukas & Smolík, 2008, s. 75) definuje pojem vůdce takto: „Vůdce jsou hybnou silou změn, jsou to jedinci, jejichž jednání má na ostatní podstatně větší vliv než je vliv jednání

ostatních lidí na vůdce. Vůdcovství se projevuje, když jeden člen skupiny modifikuje motivaci nebo pravomoci ostatních ve skupině.“ Z těchto definic je patrné, že vůdce je pravděpodobně osobností, která je schopná udržet si určitou míru autority, díky níž je schopna uplatňovat svůj vliv na ostatní členy skupiny.

Podle Lukase a Smolíka (2008) lze v sociálních vědách nazírat na pojem vůdcovství několika různými pohledy. Vůdcovství můžeme vnímat jako určitou pozici, kterou v hierarchii společnosti zastává jedinec. Dále můžeme vůdcovství chápat jako pojem, který souvisí s charakteristikou určité osoby A nebo lze vůdcovství chápat jako určitý způsob chování a jednání, kterým se daný jedinec prezentuje. Toto chování či jednání však nemusí korespondovat s pozicí, kterou daný jedinec zastává v hierarchickém žebříčku dané společnosti. Vůdcovství ovšem můžeme i chápat jako určitou strukturu, která určuje vztahy mezi lidmi nebo vztahy v sociálních skupinách. Vůdce může využívat své autority a vlivu buď přímo tzn., že ovlivňuje členy skupiny sám. Nebo může svůj vliv a postavení využívat nepřímo, kdy k prosazení svých cílů využívá instituce, díky nimž poté může ovlivňovat i členy.⁵

Podle Friče (2008) provedl Kurt Lewin ve 30. letech 20. století Lewin experimenty, které zkoumaly na základě čeho se rozhodujeme. Díky experimentům určil tři styly vedení vůdců.

1. Autokratický nebo-li autoritativní styl, kdy vůdce činí rozhodnutí na základě vlastního úsudku.
2. Demokratický styl nebo-li participativní, kdy vůdce nechává zasahovat do procesu rozhodování i své okolí, ale konečné rozhodnutí leží na jeho bedrech.
3. Delegativní styl nebo-li tzv. laissez –faire, kdy vůdce do procesu rozhodování téměř nezasahuje. Vůdce spíše koordinuje rozhodnutí ostatních.

Nyní jsme si krátce přiblížili pojmy vůdcovství a vůdce. Další otázky, které je nyní nutné zodpovědět tedy zní, jaký je rozdíl mezi vůdcovstvím a politickým vůdcovstvím? Kdo a jak se vlastně může stát politickým vůdcem? Podle Balíka a Kubáta (2004) existují určité rozdíly, ale samozřejmě také shody. Politické vůdcovství je typické širším rozsahem

---

⁵ S ovlivňováním institucí úzce souvisí klientelismus

moci. Odehrává se v rozličných společenských podmínkách a zahrnuje komunikaci osobní ale také veřejnou. „Politické vůdcovství je mnohem širším, komplikovanějším a vnitřně diferencovanějším než jakákoliv jiná forma řízení.“ (Balík & Kubát 2004, s. 89). Podle Balíka a Kubáta (2004) Existují tři koncepty vzniku politického vůdce:

1. Zeitgeist, kdy vůdcem stává osoba, která je v pravý čas na správném místě.
2. Teorie Great Man, kdy „politickým vůdcem se stává osoba s mimořádnými osobnostními a intelektuálními vlastnostmi“ (Balík & Kubát, 2004, s. 91).
3. „Třetí koncepte souvisí se vztahy mezi vůdcem a jeho přívrženci“ (Balík & Kubát, 2004, s. 91).

Lukas a Smolík (2008) uvádějí, že pokud pojem politický vůdce chápeme v širším slova smyslu, tak můžeme jako politického vůdce označit jedince, který vede některou z politických stran, stojí v čele některé ze státních institucí nebo je představitelem některé z nevládních organizací či nátlakových skupin. Pokud se budeme na politické vůdcovství dívat v užším slova smyslu, tak jako politického vůdce můžeme chápat významné představitele státu nebo jedince, kteří mohou získávat moc v různých sociálních skupinách zejména díky síle osobnosti. Tito vůdci zpravidla neodvozují svoji moc od institucí, které reprezentují. Významnou roli zde hraje osobnost vůdce, jeho činy a schopnosti.

Samotný výzkum politických vůdců sebou přináší mnoho problémů a nejasností. Jedním z problémů je neochota politických vůdců zapojovat se do psychologických výzkumů (Balík & Kubát, 2004). Vůdci neusilují o prezentaci pravdivého obrazu své osoby, ale spíše usilují o prezentaci, která povede k naplnění jejich politických cílů. Často mají také pocit, že vědci pracují ve prospěch jejich politických oponentů. Často je tedy Výzkum politickými lídry zlehčován či dokonce znevažován (Suedfeld, Rank, 1976 in Lukas & Smolík, 2008). S přístupem, kdy byl můj výzkum zlehčován či znevažován jsem se při svém výzkumu setkala také, ale „musím dodat, že spíše výjimečně. Je to dáno i tím, že jsem ve svém výzkumu oslovovala regionální politiky narozdíl od vrcholových politických představitelů.“

V česky a slovensky psané literatuře politické psychologie se s pojmem vůdce setkáváme méně často než v anglicky psané literatuře, jedním z možných důvodů může být, že tento pojem stále vyvolává nepříjemné asociace na dobu, kdy naše země spadala pod nadvládu nacistické Třetí říše. (Lukas & Smolík, 2008)

3.5 Kariéra politika

Pokud se chceme zabývat kariérou politika, tak je nutné si nejdříve vymežit pojem kariéra. Clark (in Bělohávek, 1994) dělí kariéru na vnitřní a vnější. Vnější kariéra nebo-li objektivní kariéra představuje výčet škol, kurzů, předchozích zaměstnání, které uchazeč o práci absolvoval. Setkáme se s ní především v životopisech. Naopak vnitřní kariéra nebo-li subjektivní představuje osobní postoje zaměstnance, jeho cíle, zkušenosti i osobní růst. Politikem se teoreticky může stát každý z nás. Cesta, která vede k úspěšné kariéře politika, může být pro někoho velmi snadná, pro jiné téměř neschůdná. Pokud se chceme zabývat politickou kariérou, tak je dobré si určit, co to znamená být politikem. Co vše obnáší profese politika? Existují nějaké osobnostní charakteristiky, které mohou pomoci v kariérním postupu?

Politikou se lidé mohou zabývat na regionální úrovni⁶ nebo dokonce na úrovni celostátní, samozřejmě, že náplň práce politika se liší podle postu, který dotyčný politik zastává. Obecní zastupitel má jiné povinnosti než ministr. Jedním z rozdílů například je, že obecní zastupitel zpravidla nevykonává svoji funkci jako svůj hlavní pracovní poměr na rozdíl od ministra. Některé činnosti by ovšem měli vykonávat všichni politici. Mezi tyto činnosti patří plnění volebního programu a slibů, kontakt s voliči, politik by měl být otevřený potřebám občanů, měl by se zajímat o problémy, které sužují oblast, ve které působí.

Podle Krejčího (2004) by měl mít úspěšný politik zpravidla určité osobnostní kvality, záleží jak na jeho kognitivních schopnostech, emocionální výbavě, ale také na fyzické zdatnosti. Politik, který má být úspěšný, by měl být alespoň zpočátku pracovitý, ochotný obětovat svůj čas i své finance, důležitá je odolnost proti stresu, vytrvalost, zásadovost. Úspěšný politik by také měl být cílevědomý, neměl by mít problémy se vstřebáváním

---

⁶ Většina politiků, kteří se politikou zabývají na regionální úrovni, ji vykonávají ve svém volném čase. Ovšem někteří jsou pro výkon uvolněni ze zaměstnání.

nových informací. Mezi důležité dovednosti, které by měl každý politik ovládat, patří umění rétoriky, politik musí zaujmout svým řečnickým uměním, ale hlavně musí umět prosadit svoje zájmy nebo zájmy strany, kterou zastupuje. Pokud bychom tedy chtěli upozornit na některé důležité osobnostní charakteristiky, které jsou předpokladem pro úspěšnou politickou kariéru, tak docházíme k závěru, že tajemství úspěšného politika, tvoří hlavně jeho sociální inteligence, která zahrnuje právě jeho schopnost sociálního porozumění a jednání s lidmi, velký vliv hraje také umění empatie. Je důležité, aby se politik dokázal vcítit do problémů svých voličů.

Nyní jsme zde vyjmenovali mnoho vlastností, které by měly být předpokladem kariérního úspěchu politika, ale jak jsme si již stihli všimnout, v sociálních vědách není vždy vše jednoduché a jednoznačné. Podle Krejčího (2004) mnoho z vlastností, které jsme zde vyzdvihli, politik ani vlastně nemusí mít, aby byl úspěšný. V dnešní době masové komunikace má velký vliv mediální obraz politika, za ten je zodpovědný jak sám politik, tak samozřejmě i jeho tým. Mnoho politiků také dosáhlo svého úspěchu především proto, že měli podporu své strany.

Krejčí (2004) uvádí, že mediální obraz politika neboli jeho image hraje nezanedbatelnou roli. Díky němu mají dnes šanci uspět i méně vzdělaní lidé, bez zjevných intelektuálních či morálních kvalit. Pokud se tedy budeme dívat na úspěšné politiky podrobně, tak brzy zjistíme, že většina z nich jsou vlastně pouze obyčejní lidé, kteří se od ostatních odlišují pouze svým zvýšeným zájmem o politické dění.

4. Výzkumná část

4.1 Přehled hlavních teoretických a praktických problémů práce a její cíle

Politika je oblast, která se dotýká nás všech, i když si to třeba neradi přiznáváme. Politici jak na úrovni vrcholové, tak na úrovni regionální ovlivňují prostřednictvím svých rozhodnutí naše životy. Mnohdy se nás rozhodnutí regionálních politiků dotýká více. Existují nějaké společné osobnostní proměnné, kterými můžeme regionální politiky charakterizovat?

Regionální politiky (probandy) zastupují v naší práci obecní i krajští zastupitelé, starostové, radní, hejtmani. Ve většině případů zastupují regionální politiky lidé, kteří vedle výkonu své politické funkce mají i své vlastní povolání, i když samozřejmě někteří regionální politici jsou během výkonu své funkce uvolněni ze zaměstnání a věnují se tedy především výkonu své politické funkce. Nejčastěji bývají uvolněni ze zaměstnání starostové obcí. V teoretické části práce se zabýváme vymezením pojmu politika, významem a možnými způsoby chápání tohoto pojmu. Snažíme se vymezit možné alternativy chápání pojmu politické osobnosti. V práci jsme se zaměřili na osobnostní charakteristiky regionálních politiků. Záměrem naší práce bylo, zjistit zda existují nějaké osobnostní rysy, které jsou pro povolání politika typické.

Na základě prostudované literatury jsme si v práci stanovili následující cíle a hypotézu:

1. Zjistit rozložení osobnostních dimenzí u studovaného souboru probandů.
2. Zjistit zda existuje rozdíl mezi osobnostním profilem probandů a jejich pohlavím.
3. Zjistit zda existuje souvislost mezi osobnostním profilem probandů a jejich věkem.
4. Zjistit rozložení kariérových kotev u studovaného souboru probandů
5. Zjistit, zda existuje souvislost mezi kariérovými kotvami a věkem.

H1: Ve sledovaném souboru politiků pravicově orientovaní politici statisticky významně více skórují na primární kotvě autonomie oproti levicově orientovaným politikům.

4.2 Aplikovaná metodika

Ve výzkumu bylo využito kvantitativního přístupu. U regionálních politiků bylo provedeno dotazníkové šetření Freiburským osobnostním dotazníkem, konkrétně byla distribuována zkrácená verze K, a dále dotazníkem kariérových kotev. Tyto dotazníky byly využity především kvůli návaznosti s výzkumem M. Sovadinové z roku 2008. Získané výsledky byly hodnoceny v rámci celého souboru a jednotlivých skupin: muži, ženy; politická orientace: pravicová, středová, levicová.

Popis zkoumaného souboru

Sběr dat proběhl metodou prostého záměrného výběru. Do zkoumaného souboru byli zahrnuti všichni politici a političky, kteří působí na regionální úrovni. Osloveni byli obecní i krajské zastupitelé, radní, starostové, hejtmani, primátoři. Oslovení politici zastupovali všechny kraje ČR. Od ledna do března 2010 bylo osloveno celkem 507 politiků prostřednictvím emailu., kromě 3 politiků ústeckého kraje, kteří byli osloveni osobně⁷. Od ledna do března 2012 bylo osloveno celkem 571 politiků opět prostřednictvím emailu. Oba dotazníky vyplnilo 137 politiků, což znamená, že návratnost dotazníků je 12,95%. 7 dotazníků muselo být vyřazeno, protože byly chybně vyplněné nebo chyběly některé údaje.

Celkový počet respondentů: 130 osob

Muži : 79 osob (60,77%)

Ženy: 51 osob (39,23%)

---

⁷ Výsledky z výzkumu politiků, kteří byli osloveni v roce 2010, jsou uvedeny v mé ročníkové práci. (Bredlová, 2010)

Průměrný věk:

Celý soubor : 48,88 let

Muži: 48,39 let

Ženy: 49,65 let

Tab 1. Politická příslušnost probandů–absolutní (n) a relativní (%) četnost

Strany	n	%
Pravice	54	41,54%
Střed	39	30%
levice	37	28,46%

4.2.1 Freiburský osobnostní dotazník

(Zdroj: Kollárik, T., Poliaková, E., & Ritomský, A. (1984). *Osobnostný inventár-FPI*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy).

„Freiburský osobnostní dotazník můžeme charakterizovat jako mnohorozměrný test osobnosti, vhodný pro diagnostiku některých významných vlastností osobnosti.“ (Kollárik, Poliaková, & Ritomský, 1984, s. 3) Autoři⁸ této slovenské verze se přiklánějí k názoru, že „metoda FPI se vyznačuje pozitivními psychometrickými údaji a je vhodným nástrojem v rukách psychologa.“ (Kollárik, Poliaková, & Ritomský, 1984, s. 3) Dotazník byl vypracován v několika formách, pro náš výzkum byla použita forma K, která je vhodná pro výzkumy hromadného charakteru a screening. Dotazník obsahuje celkem 76 výroků, proband označí x do pole souhlasím či nesouhlasím podle toho, jak se ztotožní či neztotožní s daným výrokem. Hrubé skóry získáme vyhodnocením dotazníku pomocí šablony, která je určena pro verzi K. HS poté převedeme na VS. Je možné využít převedení na percentily či na statni V tomto výzkum tomto dotazníku nebyly využívány

---

⁸ Autory původní verze jsou J. Fahrenberg, H. Selg, R. Hampel.

k vyhodnocování šablony, ale bylo využito programu excel, v kterém byla data vyhodnocována pomocí předem zadaných funkcí. HS byly převedeny na staniny.

Pomocí dotazníku můžeme u probanda sledovat 9 nezávislých dimenzí osobnosti. Těmito dimenzemi jsou: nervozita, spontánní agresivita, depresivita, vzrušivost, družnost, mírnost, reaktivní agresivita, zdrženlivost, otevřenost. K těmto dimenzím byly ještě na základě analytických postupů přidány další 3 doplňkové škály a sice: E-extroverze-introverze, N-emocionální labilita-stabilita, M-maskulinita-feminita.

Stručný popis jednotlivých škál:

Nervozita

Tato dimenze má dva póly: psychosomaticky narušený-psychosomaticky nenarušený. Proband s vysokým skórem uvádí různé tělesné obtíže z rozličných funkčních oblastí těla, také uvádí tělesné potíže při afektivním rozčílení. Naopak probandi s nízkým skórem uvádějí minimum tělesných obtíží, při afektivním rozčílení nepocit'ují výraznější tělesné obtíže.

Spontánní agresivita

Tato dimenze má póly: spontánně agresivní, emocionálně nezralý-neagresivní, ovládající. Probandi s vysokým skórem uvádějí impulzivitu, neklid, potřebu změny. Svoje afekty odreagovávají na předmětech, zvířatech, lidech. Probandi s nízkým skórem uvádějí malé sklony ke spontánní agresivitě, dokážou se ovládat, mají vyrovnané chování.

Depresivita

Tato dimenze má póly: rozladěný, nejistý-spokojený, sebejistý. Probandi s vysokým skórem uvádějí rozladěnost, nestálou náladu, která je převážně smutná, pesimistická, sklíččená. Nevyhledávají společnost, avšak prožívají pocity osamělosti a pocity vnitřní prázdnoty, uvádějí nesoustředěnost. Probandi s nízkým skórem mají vyrovnanou náladu, jsou optimističtí, uvádějí málo starostí, jsou schopni soustředění, nevyhýbají se společenskému kontaktu.

Vzrušivost

Tato dimenze má póly: vzrušivý, lehce frustrovaný- klidný. Probandi s vysokým skórem jsou dráždiví, napjatí a lehce vzrušitelní, vykazují znaky nízké frustrační tolerance, jsou netrpěliví. Snadno se rozzlobí. Probandi s nízkým skórem jsou klidní, málo spontánní, mohou být dokonce až flegmatictí. Jejich frustrační tolerance je vysoká.

Družnost

Tato dimenze má póly: družný, živý- uzavřený, zdrženlivý. Probandi s vysokým skórem mají potřebu lidského kontaktu, aktivně vyhledávají lidskou společnost, lehce se seznamují, mají široký okruh známých. Jsou aktivní, pohotoví a podnikaví. Probandi s nízkým skórem mají nízkou potřebu kontaktu, jsou uzavření, mají málo přátel. Často mají vztah spíše k věcem než k lidem. Jsou málo podnikaví.

Mírnost

Tato dimenze má póly: sebedůvěra, dobrá nálada-dráždivost, váhavost. Probandi s vysokým skórem uvádějí vysokou míru sebedůvěry, věří ve svoji neomylnost, dobře snášejí zátěž a vysoké nároky, jsou vytrvalí a neúnavní, často mají dobrou náladu, důvěřují lidem. Probandi s nízkým skórem jsou naopak dráždiví, mají nízkou sebedůvěru, snadno se zklamou, jsou váhaví, nerozhodní, ustaraní.

Reaktivní agresivita, snaha po dominantnosti

Tato dimenze má póly: agresivní, prosazující se-poddajný, umírněný. Probandi s vysokým skórem mají sklony k agresivním činům, ale jejich agresivita je ještě společensky přijatelná. Prosazují vlastní zájmy, jsou často podezřívaví a nedůvěřiví. Na mnoho věcí mají konvenční až apodiktické názory. Probandi s nízkým skórem jsou ohleduplní a umírnění, tolerantní. Nedělají morální soudy.

Zdrženlivost

Tato dimenze má póly: zdrženlivý, nesmělý-nenucený, schopný lehce navázat kontakt. Probandi s vysokým skórem bývají stydliví, rozpačití a zdrženliví, někdy mívají potíže s navazováním sociálních kontaktů, občas prožívají trému a udávají tělesné těžkosti. Probandi s nízkým skórem bývají sebevědomí, nezávislí na druhých lidech, nepocitují často trému ani si příliš nestěžují na tělesné obtíže.

Otevřenost

Tato dimenze má póly: otevřený, sebekritický – uzavřený, nekritický. Probandi, kteří dosahují vyššího skóre bývají sebekritičtí, mívají i někdy bezstarostný postoj. Naopak probandi s nízkým skórem nejsou sebekritičtí.

E – extroverze – introverze

Póly: extrovertní – introvertní. Probandi s vysokým skórem jsou družní, aktivně vyhledávají lidský kontakt a jsou schopni ho navazovat. Jsou impulzivní, podnikaví a dokážou se prosadit. Oproti tomu probandi s nízkým skórem vyhledávají samotu, přátelství neuzavírají snadno, nejsou podnikaví, chtějí mít klid.

Emocionální labilita

Póly: emocionálně labilní – emocionálně stabilní. Probandi, kteří skórují vysoko, jsou náladoví, smutní, často depresivní, jsou citliví, lehce se rozčílí, prožívají pocity viny. Mají narušený emocionální vztah k lidem. Naopak ti s nízkým skórem mají stabilní náladu, většinou dobrou, jsou uvolnění, trpěliví, netrpí pocity viny, jejich vztah k lidem není narušený.

Maskulinita

Póly: typicky mužský-typicky ženský popis. Probandi s vysokým skórem jsou aktivní, sebejistí, podnikaví, důvěřiví, někdy se i tělesně prosazují, trému prožívají výjimečně a popisují málo tělesných obtíží. Naopak probandi s nízkým skórem jsou zdrženliví, plaší, mají málo důvěry a sebedůvěry, lehce se zklamou.

4.2.2 Dotazník kariérových kotev

(Zdroj: Schein, E.H., 1990: Career Anchors, Discovering Your Real Values. Překlad: S. Lemrová).

Dotazník⁹ slouží k určení primární kariérové kotvy. Podle Scheina (1990) představuje kariérová kotva jedince jeho pracovní zakotvení¹⁰. Existuje 8 kariérových kotev¹¹. Preference jednotlivých kotev naznačuje tendence, jak proband sám vnímá svoje schopnosti, motivy a hodnoty. Dotazník obsahuje 40 výroků, které probandi hodnotí na škále 1-6, podle toho, jak moc se s daným výrokiem ztotožní. 1 znamená nikdy pro mne neplatí, 2 a 3 znamená platí pro mne příležitostně, 4 a 5 znamená často pro mne platí, 6 znamená vždy pro mne platí. Číslice 1-6 znamenají přidělené body. Nakonec se respondent vrací k výrokům, kterým přiřadil největší počet bodů a z nich vybírá 3 výroky, které se mu zdají nejpravdivější a ty zvýrazní. Za každý zvýrazněný výrok se přičítají 4 body navíc. Každou z osmi kotev určují konkrétní výroky v dotazníku. Dotazník vyhodnocujeme podle záznamového archu, do kterého zaznamenáváme jednotlivé odpovědi. Záznamový arch obsahuje 8 sloupců po 5 řádcích. Nakonec jednotlivé sloupce sečteme a vydělíme 5. Podle toho, který sloupec má nejvíce bodů, určíme primární kariérovou kotvu. Podle počtu bodů můžeme určit, které kotvy následují po primární. Jsme tedy schopni určit druhou nejdůležitější kotvu (sekundární). Kotva s nejméně body je označena jako kotva poslední, je to kotva, kterou daný jedinec nejméně preferuje. V tomto výzkumu nebyly dotazníky vyhodnocovány pomocí záznamového archu. Dotazníky byly vyhodnoceny v programu excel.

Technicko-funkční kompetence (TF)

---

⁹ K výzkumu byl použit Scheinův Career Orientations Inventory, který přeložila PhDr. Soňa Lemrová PhD.

¹⁰ Schein (1996) uvádí, že u většiny lidí dominuje pouze jedna kotva, ovšem jedinec s určitou kotvou může být spokojený v různých zaměstnáních. V jednom zaměstnání mohou být naplňované potřeby několika kotev.

¹¹ Igbaria a Baroudi, (1993) vytvořili zkrácenou verzi kariérového dotazníku, který vychází ze Scheina.

Tito lidé chtějí využívat a rozvíjet své dovednosti a kvalifikaci v určitém oboru. Zajímají se především o obsah své práce. Svoji identitu spojují především se svojí prací, proto se neustále zdokonalují ve svém oboru. Pokud by měli sebelepší nabídku práce, při které by byli nadstandardně finančně ohodnoceni, ale nemohli by se dále věnovat svému oboru a zdokonalovat se v něm, tak ji nepřijmou a raději zůstanou na méně placeném místě.

Obecná manažerská kompetence (GM)

Tito lidé chtějí především jednat s lidmi, řídit je, nést odpovědnost za výsledky, proto se snaží získat co nejvíce schopností a dovedností, které je dovedou na řídicí post v organizacích. Specializaci berou jako nutné zlo, které musejí absolvovat, aby se dostali na řídicí post. Krizové situace jsou pro ně vítaným stimulačním prvkem. Chtějí mít více různých schopností a dovedností, které jsou schopni uplatnit na vedoucích postech.

Autonomie a nezávislost (AU)

Lidé s touto kotvou hledají práci, která je nebude svazovat pravidly, chtějí mít vlastní plán práce, chtějí si určovat svoje pracovní tempo, často pracují sami.

Jistota, stabilita (SE)

Lidé, kteří mají tuto kotvu jako primární, usilují o jistotu a stabilitu v životě. Tito lidé chtějí mít stále zaměstnání, kladou více důraz na zaměstnanecké výhody než na obsah práce, kterou vykonávají.

Podnikatelská kreativita (EC)

Tito lidé chtějí vytvářet, nové věci, chtějí tvořit nové originální projekty, zakládat svoje vlastní firmy. Nejde jim hlavně o to, aby zbohatli, pro ně je nejdůležitější vytvořit něco nového.

Služba, oddanost věci (SV)

Tito lidé, touží po práci, která je prospěšná pro společnost, chtějí změnit svět v lepší místo. Je pro ně důležité, aby našli práci, která odpovídá spíše jejich hodnotám než dovednostem.

Pravá výzva (soutěž), (CH)

Pro tyto lidi je důležité mít práci, která je náročná a přináší výzvy. Chtějí uspět v náročné konkurenci nebo nad těžkými překážkami. Pokud mají práci, která je pro ně příliš snadná, tak brzo ztrácejí zájem.

Životní styl (LS)

Pro lidi, kteří mají tuto kotvu jako primární, je důležité sladit pracovní život s osobním a rodinným životem. Chtějí všem těmto oblastem věnovat dostatek času, tak aby žádná z nich netrpěla.

Dotazník obsahuje celkem 40 výroků, respondent na ně odpovídá pomocí stupnice 1-6,

4.2.3 Použité statistické metody

Ke statistickému zhodnocení získaných dat u Kariérových kotev a Freiburského osobnostního dotazníku byl využit test normality Kolmogorov-Smirnovův test (viz příloha č. 7). Test neukázal statisticky významný rozdíl mezi očekávanými a naměřenými hodnotami ani u jedné z kariérových kotev. Rozložení dat u kariérových kotev se ukázalo jako rovnoměrné (Příloha 26.). K dalšímu statistickému zhodnocení kariérových kotev bylo tedy užito parametrických testů, konkrétně byl použit dvouvýběrový Studentův t-test pro posouzení statistické významnosti rozdílu preferencí kotvy autonomie u pravicových a levicových politiků. Ke statistickému zhodnocení získaných dat u Freiburského osobnostního dotazníku byl využit test normality Kolmogorov-Smirnovův test. Test ukázal statisticky významný rozdíl mezi očekávanými a naměřenými hodnotami. K dalšímu statistickému zhodnocení kariérových Freiburského osobnostního dotazníku bylo tedy užito neparametrických testů, konkrétně byl použit Man-Whitneyův U test. Dále by Výpočty byly zpracovány v programu STATISTICA 10.

4.3 Výsledky práce

4.3.1 Freiburský osobnostní dotazník

Tab. 2. Výsledky osobnostních dimenzí FPI (uvedené ve staninech, kdy norma je 4. -6. stanin)

Průměrný stanin	Cel. Soubor	Muži	Ženy	Pravice	Střed	Levice
Dimenze						
Nervozita	5	5	5	5	5	6
Spontánní agresivita	6	6	5	6	5	6
Depresivita	4	5	4	4	4	5
Vzrušivost	4	4	4	4	4	4
Družnost	6	6	7	7	6	6
Mírnost	6	6	6	7	6	6
Reaktivní agresivita	5	5	4	5	5	5
Zdržlivost	4	4	5	4	5	4
Otevřenost	6	7	6	6	6	6
Extroverze	6	6	6	6	6	6
Emocionální labilita	5	5	4	4	4	5
Maskulinita	6	6	6	6	6	6

 zvýšený skór

Mým prvním cílem bylo zjistit rozložení osobnostních dimenzí. Z uvedených výsledků vyplývá, že výsledky celého souboru jsou v normě. Muži mají mírně zvýšenou dimenzi otevřenost, což naznačuje tendenci ke zvýšené sebekritičnosti. Ženy mají mírně zvýšenou dimenzi družnost, což naznačuje potřebu lidského kontaktu a zapojování se do společnosti. Pravděpodobně se lépe seznamují a mají širší okruh známých. Mohou být i více aktivnější, pohotovější a podnikavější. Pravicoví politici mají mírně zvýšenou dimenzi družnost, což může naznačovat zvýšenou potřebu zapojovat se do společnosti a také mají mírně zvýšenou dimenzi mírnost, což nám může naznačovat vyšší míru sebedůvěry, tendence snáze podlehnout dojmu, že jsou neomylní. Mohou lépe snášet zátěž a vysoké nároky, mohou být vytrvalejší, častěji mohou mít dobrou náladu, mohou se u nich projevovat tendence více důvěřovat lidem.

Data z podrobnější analýzy jednotlivých dimenzí dotazníku-

Celý zkoumaný soubor regionálních politiků jsme podrobněji analyzovali, abychom zjistili konkrétní rozložení staninů (ST1 – ST9) v jednotlivých dimenzích dotazníku FPI.

Tab. 3 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků N=130

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Nervozita	28	21,54%	74	56,92%	28	21,54%
Spontánní agresivita	0	0,00%	89	68,46%	41	31,54%
Depresivita	43	33,08%	81	62,31%	6	4,62%
Vzrušivost	41	31,54%	77	59,23%	12	9,23%
Družnost	16	12,31%	59	45,38%	55	42,31%
Mírnost	11	8,46%	69	53,08%	50	38,46%
Reaktivní agresivita	26	20,00%	78	60,00%	26	20,00%
Zdržlivost	51	39,23%	55	42,31%	24	18,46%
Otevřenost	7	5,38%	66	50,77%	57	43,85%
Extroverze	15	11,54%	59	45,38%	56	43,08%
Emocionální labilita	42	32,31%	63	48,46%	25	19,23%
Maskulinita	8	6,15%	77	59,23%	45	34,62%

Z tabulky vyplývá, že v dimenzi nervozita odpovídá normě 56,92% politiků. Subnormních i nadprůměrných hodnot v dimenzi nervozita dosahuje v obou případech 21,54% politiků. V dimenzi spontánní agresivita nedosahuje nikdo z politiků subnormních hodnot. Do normy v dimenzi spontánní agresivita spadá 68,46%, nadprůměrných hodnot dosahuje 31,54% politiků. V dimenzi depresivita spadá 33,08% politiků do subnormy, tedy zhruba třetina politiků může mít častěji nestálou náladu spíše pesimističtějšího rázu. Normě v dimenzi depresivita odpovídá 62,31% a nadprůměrných hodnot dosahuje 4,62%. V dimenzi vzrušivosti dosahuje subnormních hodnot 31,54% politiků, tedy zhruba třetina probandů může častěji reagovat podrážděně. Normě odpovídá v dimenzi vzrušivost 59,23% politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 9,23% politiků. V dimenzi družnosti dosahuje 12,31% politiků subnormních hodnot, do normy spadá 45,38% politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 42,31% politiků, což naznačuje vyšší potřebu kontaktů a družnosti. V dimenzi mírnost dosahuje subnormních hodnot 8,46% politiků, do normy spadá 53,08% politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 38,46% politiků. V dimenzi reaktivní agresivita

dosahuje 20% politiků subnormních i nadprůměrných hodnot, do normy spadá 60% politiků. V dimenzi zdrženlivost dosahuje 39,23% subnormních hodnot, do normy spadá 42,31% a nadprůměrných hodnot dosahuje 18,46% politiků. V dimenzi otevřenost dosahuje subnormních hodnot 5,38% politiků, do normy spadá 50,77 % politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 43,85% politiků. V dimenzi extroverze dosahuje subnormních hodnot 11,54% politiků, do normy spadá 45,38% politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 43,08%. V dimenzi emocionální labilita dosahuje subnormních hodnot 32,31% politiků, do normy spadá 48,46% politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 19,23% politiků. V dimenzi maskulinita dosahuje 6,15% politiků subnormních hodnot, do normy spadá 59,23% politiků a nadprůměrných hodnot dosahuje 34,62% politiků.

Přehled zjištěných absolutních (n) a relativních četností odpovídající staninovým normám jednotlivých dimenzí Freiburského osobnostního dotazníku¹²:

Tab. 4 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Nervozita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Celý soubor	28	21,54%	74	56,92%	28	21,54%
Muži	16	20,25%	44	55,70%	19	24,05%
Ženy	12	23,53%	30	58,82%	9	17,65%
Pravice	16	29,63%	29	53,70%	9	16,67%
Střed	4	10,26%	25	64,10%	10	25,64%
Levice	8	21,62%	20	54,05%	9	24,32%

¹² (uvedené ve staninech, kdy norma je 4. -6. stanin)

Tab. 5 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Spontánní agresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39,u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dimenze Spontánní agresivita						
Celý soubor	0	0,00%	89	68,46%	41	31,54%
Muži	0	0,00%	41	51,90%	38	48,10%
Ženy	0	0,00%	48	94,12%	3	5,88%
Pravice	0	0,00%	38	70,37%	16	29,63%
Střed	0	0,00%	28	71,79%	11	28,21%
Levice	0	0,00%	23	62,16%	14	37,84%

Tab. 6 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Depresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dimenze depresivita						
Celý soubor	43	33,08%	81	62,31%	6	4,62%
Muži	24	30,38%	50	63,29%	5	6,33%
Ženy	19	37,25%	31	60,78%	1	1,96%
Pravice	19	35,19%	34	62,96%	1	1,85%
Střed	12	30,77%	25	64,10%	2	5,13%
Levice	12	32,43%	22	59,46%	3	8,11%

Tab. 7 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Vzrušivosti zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dimenze Vzrušivost						
Celý soubor	41	31,54%	77	59,23%	12	9,23%
Muži	24	30,38%	46	58,23%	9	11,39%
Ženy	17	33,33%	31	60,78%	3	5,88%
Pravice	18	33,33%	32	59,26%	4	7,41%
Střed	10	25,64%	25	64,10%	4	10,26%
Levice	13	35,14%	20	54,05%	4	10,81%

Tab. 8 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Mírnost u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39 ,u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Celý soubor	11	8,46%	69	53,08%	50	38,46%
Muži	6	7,59%	40	50,63%	33	41,77%
Ženy	5	9,80%	29	56,86%	17	33,33%
Pravice	1	1,85%	26	48,15%	27	50,00%
Střed	5	12,82%	20	51,28%	14	35,90%
Levice	5	13,51%	23	62,16%	9	24,32%

Tab. 9 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Reaktivní agresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dim. Reaktivní agresivita						
Celý soubor	26	20,00%	78	60,00%	26	20,00%
Muži	14	17,72%	42	53,16%	23	29,11%
Ženy	12	23,53%	36	70,59%	3	5,88%
Pravice	9	16,67%	34	62,96%	11	20,37%
Střed	10	25,64%	20	51,28%	9	23,08%
Levice	7	18,92%	24	64,86%	6	16,22%

Tab. 10 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Zdrženlivost u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dimenze Zdrženlivost						
Celý soubor	51	39,23%	55	42,31%	24	18,46%
Muži	31	39,24%	36	45,57%	12	15,19%
Ženy	20	39,22%	19	37,25%	12	23,53%
Pravice	26	48,15%	20	37,04%	8	14,81%
Střed	10	25,64%	25	64,10%	4	10,26%
Levice	15	40,54%	15	40,54%	7	18,92%

Tab. 11 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Otevřenost u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, středN=39, u levice N=37

stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dimenze Otevřenost						
Celý soubor	7	5,38%	66	50,77%	57	43,85%
Muži	1	1,27%	35	44,30%	43	54,43%
Ženy	6	11,76%	31	60,78%	14	27,45%
Pravice	2	3,70%	32	59,26%	20	37,04%
Střed	2	3,70%	32	59,26%	20	37,04%
Levice	2	5,41%	16	43,24%	19	51,35%

Tab. 12 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Extroverze u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dimenze Extroverze						
Celý soubor	15	11,54%	59	45,38%	56	43,08%
Muži	9	11,39%	39	49,37%	31	39,24%
Ženy	6	11,76%	20	39,22%	25	49,02%
Pravice	4	7,41%	26	48,15%	24	44,44%
Střed	6	15,38%	15	38,46%	18	46,15%
Levice	5	13,51%	18	48,65%	14	37,84%

Tab. 13 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Emocionální labilita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Dim. Emocionální labilita						
Celý soubor	42	32,31%	63	48,46%	25	19,23%
Muži	23	29,11%	38	48,10%	18	22,78%
Ženy	19	37,25%	25	49,02%	7	13,73%
Pravice	20	37,04%	23	42,59%	11	20,37%
Střed	14	35,90%	18	46,15%	7	17,95%
Levice	8	21,62%	22	59,46%	7	18,92%

Tab. 14 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Emocionální labilita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39, u levice N=37

Stanin	1-3		4-6		7-9	
	n	%	n	%	n	%
Celý soubor	8	6,15%	77	59,23%	45	34,62%
Muži	5	6,33%	44	55,70%	30	37,97%
Ženy	3	5,88%	33	64,71%	15	29,41%
Pravice	3	5,56%	26	48,15%	25	46,30%
Střed	2	5,13%	27	69,23%	10	25,64%
Levice	3	8,11%	24	64,86%	10	27,03%

Mým druhým cílem bylo zjistit, zda existuje rozdíl mezi osobnostním profilem respondenta a jejich pohlavím. Tento rozdíl ukázal Mann-Whitneyův U test (Příloha 1). 3.. Výsledky naznačují, že mezi muži a ženami je signifikantní rozdíl na škálách Freiburského osobnostního dotazníku a to v dimenzích spontánní agresivita (FPI2), reaktivní agresivita (FPI7) a otevřenost (FPI9). Muži v těchto dimenzích vykazují významně vyšší průměrný skór než ženy. Vyšší skór u mužů v dimenzi spontánní agresivita naznačuje, že muži mají více než ženy potřebu změny, touhu po novém, tendenci k impulzivité. Vyšší skór v dimenzi reaktivní agresivita naznačuje tendenci mužů k prosazování vlastních zájmů oproti ženám. Vyšší skór v dimenzi otevřenost naznačuje, že muži mají tendenci být více sebekritičtí oproti ženám.

Tab.15 Spearmanova korelace věku a kariérových kotev

Proměnná	Spearmanovy korelace (Sešit1)
	věk
věk	1
FR1	0,10557
FR2	-0,0799
FR3	0,019262
FR4	0,09281
FR5	0,024345
FR6	-0,13891
FR7	0,108719
FR8	-0,00772
FR9	-0,14185
FRE	-0,04355
FRN	0,095764
FRM	-0,19979

Třetím cílem mé práce bylo zjistit, zda existuje souvislost mezi osobnostním profilem probandů a jejich věkem. Spearmanovou korelací (Tab. 15) byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi dimenzí maskulinita (FRM) a věkem. Tento výsledek tedy naznačuje, že s vyšším věkem probandů tedy pravděpodobně klesá podnikavost, sebejistota či důvěřivost probandů.

4.3.2 Kariérové kotvy

H. Schein (1990a), autor testu kariérových kotev, chápe kotvu jako něco, čeho by se člověk nevzdal, pokud by se musel rozhodnout. Takovéto pojetí kariérových kotev umožňuje existenci pouze jedné hlavní kotvy (primární), ovšem i sám autor připouští, že u některých lidí se vyskytuje více hlavních kotev. Jde především o jedince, kteří jsou na začátku své pracovní kariéry, takže ještě nemají dostatek pracovních zkušeností a neměli

mnoho času na ujasnění svých preferencí. Proto se ve své práci budeme zabývat nejenom primární kotvou, ale také sekundární kotvou a poslední kotvou. Kotva primární je tedy pro jedince nejvýraznější, nejvíce ho charakterizuje, poté následuje kotva sekundární. S poslední kotvou je jedinec nejméně ztotožněn, vystihuje ho nejméně.

Tab. 16 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev v rámci celého souboru N=130

Kotva	Primární			Sekundární			Poslední		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	6-7	7	6,73%	5	15	14,42%	6-7	4	3,85%
Manažerská	8	1	0,96%	7	9	8,65%	1	58	55,77%
Autonomie	3	21	20,19%	4	19	18,27%	4	11	10,58%
Jistota	5	11	10,58%	6	12	11,54%	2	33	31,73%
Podnik. kreativita	6-7	7	6,73%	8	8	7,69%	3	30	28,85%
Služba	2	39	37,50%	2	30	28,85%	5	7	6,73%
Pravá výzva	4	13	12,50%	3	20	19,23%	6-7	4	3,85%
Životní styl	1	42	40,38%	1	32	30,77%	8	1	0,96%

U celého souboru politiků byla nejčastěji uváděná jako primární kotva životní styl (40,38%). Na druhém místě jako primární kotva se objevila kotva Služba (37,50%). Jako sekundární kotva se nejčastěji vyskytovala kotva životní styl (30,77%). Nejméně významnou kotvou byla manažerská kompetence. Na posledním místě se objevila 58x (55,77%).

Tab. 17 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u mužů N=79

Kotva	Primární			Sekundární			Poslední		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	7	4	6,25%	5	7	10,94%	6	4	6,25%
Manažerská	8	0	0,00%	6	6	9,38%	1	34	53,13%
Autonomie	3	13	20,31%	4	12	18,75%	4	8	12,50%
Jistota	6	5	7,81%	7	5	7,81%	2	21	32,81%
Podnik. kreativita	5	7	10,94%	7	5	7,81%	3	17	26,56%
Služba	2	22	34,38%	1	19	29,69%	5	5	7,81%
Pravá výzva	4	9	14,06%	3	14	21,88%	6	4	6,25%
Životní styl	1	26	40,63%	2	18	28,13%	8	0	0,00%

U sledovaného vzorku mužů byla nejčastěji uváděná jako primární kotva životní styl (40,63%). Na druhém místě jako primární kotva se objevila kotva služba (34,38%). Jako sekundární kotva se nejčastěji vyskytovala kotva služba (29,69%). Nejméně významnou kotvou byla manažerská kompetence, na posledním místě se objevila 34x (53,13%).

Tab. 18 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u žen N=51

Kotva	Primární			Sekundární			Poslední		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	6	3	7,50%	3	8	20,00%	7-8	0	0,00%
Manažerská	7	1	2,50%	7	3	7,50%	1	24	60,00%
Autonomie	3	8	20,00%	4-5	7	17,50%	4	3	7,50%
Jistota	4	6	15,00%	4-5	7	17,50%	3	12	30,00%
Podnik. kreativita	8	0	0,00%	7	3	7,50%	2	13	32,50%
Služba	1	17	42,50%	2	11	27,50%	5	2	5,00%
Pravá výzva	5	4	10,00%	6	6	15,00%	7-8	0	0,00%
Životní styl	2	16	40,00%	1	14	35,00%	6	1	2,50%

U sledovaného vzorku žen byla nejčastěji uváděná jako primární kotva služba (42,50%). Na druhém místě jako primární kotva se objevila kotva životní styl (40,00%). Jako sekundární kotva se nejčastěji vyskytovala kotva životní styl (35,00%). Nejméně významnou kotvou byla opět stejně jako u mužů kotva manažerská, na posledním místě se objevila 24x (60%).

Tab. 19 pořadí primárních kotev u celého souboru, u mužů a žen

Kotva	Celý soubor			Muži			Ženy		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	6-7	7	6,73%	7	4	6,25%	6	3	7,50%
Manažerská	8	1	0,96%	8	0	0,00%	7	1	2,50%
Autonomie	3	21	20,19%	3	13	20,31%	3	8	20,00%
Jistota	5	11	10,58%	6	5	7,81%	4	6	15,00%
Podnik. kreativita	6-7	7	6,73%	5	7	10,94%	8	0	0,00%
Služba	2	39	37,50%	2	22	34,38%	1	17	42,50%
Pravá výzva	4	13	12,50%	4	9	14,06%	5	4	10,00%
Životní styl	1	42	40,38%	1	26	40,63%	2	16	40,00%

Celý soubor politiků má na 1. místě jako primární kotvu¹³ životní styl (40,38%), stejně jako muži politici (40,63%). Ženy političky mají na 1. místě jako primární kotvu službu (42,50%). Celý soubor má na 2. místě kotvu službu (37,50%), stejně tak i muži (34,38%). Ženy mají na 2. místě kotvu životní styl (40,00%). Celý soubor (0,96%) i muži (0%) mají na posledním místě manažerskou kompetenci. Ženy mají na posledním místě kotvu podnikatelská kreativita (0%).

Tab. 20 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u pravicových politiků N=54

Kotva	Primární			Sekundární			Poslední		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	6	3	7,14%	5-6	6	14,29%	6	3	7,14%
Manažerská	7	1	2,38%	7	5	11,90%	2	18	42,86%
Autonomie	2	13	30,95%	4	7	16,67%	4	5	11,90%
Jistota	8	0	0,00%	8	2	4,76%	1	19	45,24%
Podnik. kreativita	5	4	9,52%	5-6	6	14,29%	3	10	23,81%
Služba	3	9	21,43%	1	15	35,71%	5	4	9,52%
Pravá výzva	4	7	16,67%	2	10	23,81%	7-8	0	0,00%
Životní styl	1	23	54,76%	3	9	21,43%	7-8	0	0,00%

¹³ V celém odstavci se zmiňujeme o pořadí primárních kotev.

Pravicoví politici mají jako nejčastější primární kotvu životní styl (54,76%), za ní je na druhém místě kotva autonomie (30,95%). Jako sekundární kotva mají nejčastěji kotvu službu (35,71%). Na posledním místě mají kotvu jistotu (45,24%), následovanou kotvou manažerská kompetence (42,86%).

Tab. 21 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u středově orientovaných politiků N=39

Kotva	Primární			Sekundární			Poslední		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	4	4	13,33%	5	4	13,33%	6	1	3,33%
Manažerská	7-8	0	0,00%	6-7	3	10,00%	1	19	63,33%
Autonomie	5-6	2	6,67%	2	9	30,00%	4	3	10,00%
Jistota	3	6	20,00%	6-7	3	10,00%	3	7	23,33%
Podnik. kreativita	7-8	0	0,00%	8	1	3,33%	2	13	43,33%
Služba	1	16	53,33%	4	5	16,67%	6	1	3,33%
Pravá výzva	5-6	2	6,67%	3	6	20,00%	5	2	6,67%
Životní styl	2	13	43,33%	1	13	43,33%	8	0	0,00%

Politici se středovou orientací mají nejčastěji jako primární kotvu službu, která se objevila na prvním místě 16x (53,33%). Druhá nejčastější primární kotvy byla kotva životní styl (43,33%). Jako sekundární kotva se nejčastěji objevily kotva životní styl (43,33%). Na posledním místě se objevila kotva manažerská kompetence (63,33%), která se ani jednou neobjevila jako kotva primární.

Tab. 22 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u levicově orientovaných politiků N=37

Kotva	Primární			Sekundární			Poslední		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	7	0	0,00%	4	5	15,63%	8	0	0,00%
Manažerská	7-8	0	0,00%	7-8	1	3,13%	1	21	65,63%
Autonomie	2	6	18,75%	6	3	9,38%	4	3	9,38%
Jistota	4	5	15,63%	3	7	21,88%	2-3	7	21,88%
Podnik. kreativita	6	3	9,38%	7-8	1	3,13%	2-3	7	21,88%
Služba	1	14	43,75%	1-2	10	31,25%	5-6	2	6,25%
Pravá výzva	5	4	12,50%	5	4	12,50%	5-6	2	6,25%
Životní styl	2	6	18,75%	1-2	10	31,25%	7	1	3,13%

U levicových politiků byla nejčastěji uváděna jako primární kotva služba (43,75%), na druhém místě jako primární kotva je kotva životní styl (18,75%). Jako sekundární kotva se nejčastěji vyskytovaly kotvy dvě, a sice životní styl (31,25%) a kotva služba (31,25%). Jako poslední kotva se nejčastěji vyskytovala manažerská kompetence (65,63%), která se neobjevila ani jednou jako kotva primární.

Tab. 23 pořadí primárních kotev u celého souboru, pravicových, středových, levicových politiků

Kotva	Celý soubor			Pravice			Střed			Levice		
	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%	Pořadí	n	%
Technicko-funkční	6-7	7	6,73%	6	3	7,14%	4	4	13,33%	7-8	0	0,00%
Manažerská	8	1	0,96%	7	1	2,38%	7-8	0	0,00%	7-8	0	0,00%
Autonomie	3	21	20,19%	2	13	30,95%	5-6	2	6,67%	2	6	18,75%
Jistota	5	11	10,58%	8	0	0,00%	3	6	20,00%	4	5	15,63%
Podnik. kreativita	6-7	7	6,73%	5	4	9,52%	7-8	0	0,00%	6	3	9,38%
Služba	2	39	37,50%	3	9	21,43%	1	16	53,33%	1	14	43,75%
Pravá výzva	4	13	12,50%	4	7	16,67%	5-6	2	6,67%	5	4	12,50%
Životní styl	1	42	40,38%	1	23	54,76%	2	13	43,33%	2	6	18,75%

U celého souboru politiků se na 1. místě jako primární¹⁴ kotva umístila kotva životní styl (40,38%) stejně jako u pravicově orientovaných politiků (54,76%). Středově (53,33%) a levicově (43,75%) orientovaní politici oproti tomu mají na 1. místě kotvu službu. Celý soubor má na 2. místě kotvu službu (37,50%). Pravicově orientovaní politici mají na 2. místě kotvu autonomii (30,95%). Středoví politici (43,33%) a levicoví politici (18,75%) mají na 2.místě kotvu životní styl. U celého souboru se na posledním místě umístila kotva manažerská (0,96%). Pravicoví politici měli na posledním místě kotvu jistotu (0%). Středově orientovaní politici měli na posledním místě kotvy dvě, a sice manažerskou a podnikatelskou kreativitu (0%). Levicově orientovaní politici mají na posledním místě dvě kotvy, a sice technicko-funkční a manažerskou (0%).

Pátým cílené práce bylo zjistit, zda existuje souvislost mezi kariérovými kotvami a věkem. Spearmanovou korelací (Tab.13) byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi Kariérovou kotvou služba a věkem. Tento výsledek tedy naznačuje, že s vyšším věkem probandů tedy pravděpodobně klesá preference kariérové kotvy služba.

4.4 K platnosti hypotézy

H1: Ve sledovaném souboru politiků pravicově orientovaní politici statisticky významně více skórují na primární kotvě autonomie oproti levicově orientovaným politikům.

H1: Přijímáme na hladině významnosti 0,0042235. Studentův t-test prokázal, že průměrné skóre pravice a levice se v této kotvě liší.

Tab. 24 T-test pravicově ořintovaní politikci x levicově orientovaní politikci

Skup. 1 vs. skup. 2	T-test pro nezávislé vzorky pravicexlevicePozn.: Proměnné byly brány jako nezávislé vzorky										
	Průměr	Průměr	Hodnota t	sv	p	Poč.pl at.	Poč.pl at.	Sm.odc h.	Sm.odc h.	F-poměr	p
Prom1 vs. Prom2	4,492593	3,832432	2,002661	89	0,048257	54	37	1,486398	1,626526	1,197435	0,542487

¹⁴ V celém odstavci se zmiňujeme o pořadí primárních kotev.

5. Diskuse

Tato práce sledovala rozložení osobnostních dimenzí a kariérové zakotvení u regionálních politiků. U regionálních politiků bylo provedeno dotazníkové šetření Freiburským osobnostním dotazníkem, konkrétně byla distribuována zkrácená verze K, a dále dotazníkem kariérových kotev. Tyto dotazníky byly využity především kvůli návaznosti s výzkumem M. Sovadinové z roku 2008. Náš výzkum má jisté limity, zkoumaný vzorek regionálních politiků zahrnuje pouze aktivní politiky (12,95%), kteří byli ochotni obětovat zhruba 25 minut vyplněním obou dotazníků, nemůžeme tedy říci, jak by výzkum dopadl, pokud by se našeho výzkumu zúčastnilo zbylých 87,5% politiků. Výsledky výzkumu lze tedy vnímat spíše orientačně. Téměř všichni probandi byli osloveni pomocí emailu, jenom tři z našich probandů byli osloveni ústně. Tato metoda s sebou přináší i jistá úskalí, vzhledem k tomu, že kontakty na jednotlivé zastupitele nejsou vždy uvedeny na internetových stránkách dané obce, mohli být osloveni pouze zastupitelé, jejichž adresa byla uvedena, přesto některým zastupitelům email nedošel, protože uvedená emailová adresa již neexistovala. Dalším z limitů by mohla být také nedůvěra probandů v anonymitu výzkumu, která nejde prostřednictvím emailové komunikace zaručit, probandi tak museli spoléhat na naše dobré slovo. Někteří politici odmítli dotazník vyplnit, častým důvodem bylo konstatování, že dotazník je nevhodně zvolený, nejvíce emocí vzbuzoval dotazník Kariérových kotev, setkávali se s názorem, že je to dotazník spíše pro podnikatele než pro politiky. Bohužel v dotazníku kariérových kotev vznikalo také nejvíce problémů při vyplňování. Mnoho probandů zapomnělo, že mají z výroků, kterým přisoudili nejvyšší hodnotu, vybrat tři výroky, které by pro ně byly nejpravdivější. Dalším z limitů je již samotné složení souboru, který se skládal jak ze starostů a zastupitelů na obecní úrovni, tak z primátorů či krajských zastupitelů. Jejich náplň práce je samozřejmě odlišná. Tento problém souvisí také s tím, že mnoho regionálních politiků vykonává svoji funkci pouze ve volném čase, na rozdíl od malého počtu regionálních politiků, kteří jsou pro svoji funkci uvolněni a svoji funkci vykonávají jako druh zaměstnání. Otázkou tedy zůstává, jak by dopadl výzkum, pokud by byl výzkumný soubor více specifikován například na regionální politiky uvolněné ze zaměstnání a neuvolněné. Toto je také možná další cesta, kudy by se mohl ubírat další výzkum.

Naším cílem bylo zjistit rozložení osobnostních dimenzí. Z uvedených výsledků vyplývá, že průměrné výsledky jednotlivých osobnostních dimenzí celého souboru jsou v normě. Pokud dělíme data dle pohlaví, tak muži mají mírně zvýšenou skór v dimenzi otevřenost (FPI), což naznačuje tendenci ke zvýšené sebekritičnosti. Ženy mají mírně zvýšenou dimenzi družnost (FPI5), což naznačuje potřebu lidského kontaktu a zapojování se do společnosti. Pravděpodobně se lépe seznamují a mají širší okruh známých. Mohou být více aktivnější, pohotovější a podnikavější. Pokud budeme srovnávat výsledky rozložení osobnostních dimenzí s výzkumem Sovadinové, tak zjistíme, že průměrné výsledky jejího výzkumu celého souboru spadají do normy, kromě výsledků ve dvou dimenzích. Politici dosáhli zvýšených skórů v dimenzích Maskulinita a extroverze. Podle Sovadinové (2008, s. 56) „lze tedy oproti běžné populaci očekávat vyšší míru aktivity, družnosti, podnikavosti sebestjisty“. Zda existuje souvislost mezi osobnostním profilem probandů a jejich věkem. Jsme zjistili spearmanovou korelací (Tab.13) byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi dimenzí maskulinita (FRM) a věkem. Tento výsledek tedy naznačuje, že s vyšším věkem probandů tedy pravděpodobně klesá podnikavost, sebestjista či důvěřivost probandů.

Zda existuje souvislost mezi pohlavím a osobnostními dimenzemi jsme ověřili pomocí Mann-Whitneyova U testu. Výsledky naznačují, že mezi muži a ženami je signifikantní rozdíl na škálách Freiburského osobnostního dotazníku a to v dimenzích spontánní agresivita (FPI2), reaktivní agresivita (FPI7) a otevřenost (FPI9). Muži v těchto dimenzích vykazují významně vyšší průměrný skór než ženy. Vyšší skór u mužů v dimenzi spontánní agresivita naznačuje, že muži mají více než ženy potřebu změny, touhu po novém, vliv zde hraje zvýšená tendence k impulzivitě. Vyšší skór v dimenzi reaktivní agresivita naznačuje tendenci mužů k prosazování vlastních zájmů oproti ženám. Vyšší skór v dimenzi otevřenost naznačuje, že muži mají tendenci být více sebekritičtí oproti ženám.

Pokud budeme srovnávat s výzkumem Sovadinové (2008, s 56): „Významné rozdíly mezi průměrnými skóry mužů a žen se ukázaly u dvou dimenzí a to u Spontánní agresivity (FPI 2: skóre mužů bylo 2,434, žen 1,222) a Družnosti (FPI 5: muži m_li skóre 4,592, ženy 5,044). Na dimenzi FPI významně dosahovali vyšších skórů muži a oproti ženám se tedy u těchto probandů významně více objevovala potřeba změny, hlad po zážitcích a impulzivita. Naopak na dimenzi FPI 5 měly průměrné skóry významně vyšší ženy. U těchto respondentek tak lze očekávat více aktivity.“ Jak v mém výzkumu, tak ve výzkumu

Sovadinové (2008) se tedy ukázalo, že muži mají oproti ženám více podnikavosti, pohotovosti, družnosti a snahy po kontaktu.

Pokud posuzujeme data dle politické příslušnosti na pravici, levici a střed: Pravicoví politici mají mírně zvýšený skór v dimenzi družnost, což může naznačovat zvýšenou potřebu zapojovat se do společnosti a také mají mírně zvýšenou dimenzi mírnost, což nám může naznačovat vyšší míru sebedůvěry, tendence snáze podlehnout dojmu, že jsou neomylní. Mohou lépe snášet zátěž a vysoké nároky, mohou být vytrvalejší, častěji mohou mít dobrou náladu, mohou se u nich projevovat tendence více důvěřovat lidem.

Co se týká kariérových kotev, ze zjištěných dat vyplývá, že v našem souboru byly zastoupeny všechny typy Scheinových kariérových kotev. Jedná se tedy o skupinu lidí s různorodým pojetím vlastních profesních schopností, potřeb i hodnot, nedá se tedy říci, že by politiky charakterizovala pouze jediná kotva. Přesto zde můžeme sledovat určitý trend, kdy nejčastější primární kotvou celého souboru byla kotva životní styl, kterou uvádělo 40,38% probandů. Tento výsledek by mohl odrážet skutečnost, kterou popisuje autor dotazníku kariérových kotev (Schein, 1990a), získaný soubor politiků se prezentuje jako jedinci, kteří mají potřebu udržovat rovnováhu mezi pracovními povinnostmi a osobním a rodinným životem. Vzhledem k tomu, že se jedná o regionální politiky, kteří vykonávají svoji politickou funkci zpravidla ve volném čase, tak si myslím, že příklon ke kotvě životní styl vyjadřuje i částečně i jejich vztah k regionální politice, tito lidé mají pravděpodobně zájem rovnoměrně rozdělovat svůj život mezi pracovní povinnosti a rodinu. Tím, že se lidé angažují v regionální politice, mají možnost aktivně ovlivnit život ve své obci, a tím pádem mohou i prosazovat návrhy, které jim mohou pomoci skloubit rodinný život s prací, ale nejenom s ní. Možná právě proto se tito lidé budou snažit ovlivnit dění ve své obci, aby tak podpořili svoji představu, jak má takový život vypadat.

Druhou nejvíce preferovanou primární kotvou byla služba (37,50 %), preference této kotvy, může naznačovat zájem vykonávat činnost, která budeš prospěšná lidem. Regionální politici mohou tedy mít zájem pomáhat lidem, možná do regionální politiky vstupují s představou, že pomohou zlepšit v nějakém směru život v obci. Každý z nás má však jiné priority, co je pro jednoho přínosné, nemusí být přínosné pro ostatní. Otázkou zůstává, zda touha sloužit a pomáhat naplňuje očekávání obyvatel? Jsou prosazované hodnoty vždy v zájmu obce a jejich obyvatel.? Třetí nejvíce preferovanou kotvou byla

kotva autonomie (20,19%), což by mohlo naznačovat, že politici chtějí být nezávislí, chtějí si uspořádat své pracovní tempo i svůj vlastní plán práce. Otázkou, jak souvisí osobnostní faktory s preferencí kariérových kotev, se zabýval Peter Warr (2004), podle jeho výzkumu lidé, kteří lpí na pravidlech a neradi dělají změny či projevují starost o ostatní preferují kotvy jistota, služba a životní styl.

Jako sekundární kotvu (druhou nejvýznamnější kotvu) uvedlo nejvíce respondentů kotvu službu, což opět naznačuje na potřebu politiků pomáhat a prosazovat své hodnoty. Nejméně důležitou kotvou byla manažerská kompetence, kterou uvádělo 55,77 % politiků na posledním místě. Z tohoto výsledku se dá usuzovat na trend, kdy politici pravděpodobně nechtějí řídit a ovlivňovat lidi a zodpovídat za výsledky celé organizace, což může být zejména pro regionální politiky problém. Starosta či zastupitelé by měli být zodpovědní za vedení a hospodaření své obce. Z jakého důvodu se můžeme tak často setkat s obcemi, které se topí v dlužích? Proč jsou tedy na těchto pozicích lidé, kteří nechtějí nést zodpovědnost? Možná, že je láká finanční odměna, ta však nebývá nijak závratná, odvíjí se podle toho, zda je starosta uvolněný nebo neuvolněný pro svoji funkci, a také podle velikosti obce.¹⁵ Někdy se lze setkat s tím, že post starosty vykonává člověk, který nemá politické ambice, ale je jediný, kdo by toho měl být teoreticky schopný.

Pokud budeme porovnávat náš výzkum s výsledky Sovadinové (2008), která ve své práci zkoumala kariérní zakotvení regionálních politiků, tak zjistíme, že v jejím souboru byly také zastoupeny všechny typy kariérových kotev, nejčastěji preferovanou primární kotvou však byla kotva autonomie (24,11%) na rozdíl od našeho výzkumu, kdy to byla kotva životní styl (40,38%). Jako druhou primární kotvu uváděli politici v našem výzkumu kotvu službu (37,50%), ve výzkumu Sovadinové to byla také kotva služba (22,7%). V našem výzkumu se kotva autonomie objevila na 3. místě jako primární kotva (20,19%), v jejím výzkumu se kotva životní styl objevila na 3. místě jako primární kotva (17,02%). V našem výzkumu preferovalo nejvíce politiků nejčastěji jako sekundární kotvu životní styl (30,77%) oproti kotvě pravá výzva (19,05%) ve výzkumu Sovadinové. Nejméně

---

¹⁵ „Měsíční odměnu zastupitelů tvoří pevná složka stanovená podle druhu vykonávané funkce a příplatek vypočítaný podle počtu obyvatel obce (ten se pro účely výpočtu zaokrouhluje na celé stovky nahoru), jak je definuje zákon 128/2000 Sb. o obcích, resp. Nařízení vlády č. 37/2003 Sb. o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev.“ (<http://www.dolnipovltavi.cz/?p=100>)

důležitou kotvou byla v našem výzkumu (42,59%) i ve výzkumu Sovadinové (33,09%) kotva manažerská kompetence. Co tedy vedlo k rozdílným výsledkům preference primární kotvy? Výzkumné soubory, byly obdobné. Náš soubor zahrnoval 130 probandů oproti 121 probandům u Sovadinové. Procentuální zastoupení mužů a žen je tedy velmi podobné. Našeho souboru se zúčastnilo 60,77% mužů a 39,23 žen oproti 62,8% mužů a 37,19% žen ve výzkumu Sovadinové. Našeho výzkumu se zúčastnilo 41,54% pravicových politiků, 30% středových politiků a 28,46% levicových politiků oproti 56,19% pravicových politiků 18,18% středových politiků a 25,63% levicových politiků ve výzkumu Sovadinové, z procentuálního zastoupení vyplývá, že v našem souboru byli o 14, 65% méně zastoupeni pravicoví politici oproti výzkumu Sovadinové, zastoupení levicových politiků bylo v obou souborech téměř stejné, středoví politici byli v našem souboru zastoupeni o 11,82% více než v souboru Sovadinové. Pokud budeme sledovat procentuální zastoupení celého souboru u mužů podle jejich politické příslušnosti, tak našeho výzkumu se zúčastnilo 23,07% pravicově orientovaných mužů, 15,38% středově orientovaných politiků mužů a 22,3% levicově orientovaných politiků mužů oproti 47,93% pravicově orientovaných politiků mužů, 10,74% středově orientovaných politiků mužů a 19% levicově orientovaných politiků mužů. Pravicově orientovaných političek bylo v našem výzkumu 18,46%, středově orientovaných političek 14,6% a levicově orientovaných političek 6,15% oproti Sovadinové, kdy v jejím výzkumu bylo 33,6% pravicově orientovaných političek, 4,96% středově orientovaných političek a 6,61% levicově orientovaných političek. Z procentuálního složení vyplývá, menší zastoupení středově orientovaných politiků jak u mužů, tak i u žen oproti pravicové orientaci. Dalším možným vysvětlením rozdílných výsledků může být oslovení respondentů z odlišných měst a krajů, bohužel nevíme přesně, ve kterých městech a krajích byli osloveni zastupitelé z výzkumu Sovadinové. Posledním z možných vysvětlení může být, že preference kotvy životní styl stále narůstá, čemuž by odpovídaly i Scheinovy závěry (1996).

Jako primární kotvu označili nejčastěji muži kotvu životní styl (40,63%), ženy označily kotvu službu (42,50%). Na druhém místě se jako primární kotva u žen umístila kotva životní styl (40,00%) a u mužů to byla kotva služba (34,38%) Tyto výsledky naznačují, že ženy pro ženy může být důležité prosazovat své hodnoty a pomáhat nějakým způsobem lidem kolem sebe. Muži i ženy mají potřebu sladit osobní i pracovní život. Ženy mají jako sekundární kotvu nejčastěji kotvu životní styl (35%) a muži mají nejčastěji jako kotvu

službu (29,69%). Domnívám se, že výsledky celkem korespondují se situací, kdy žena je v naší společnosti stále spíše vnímána jako pečující a ošetřující osoba oproti muži, který je stále spíše vnímán jako ochránitel a živitel celé rodiny. Muži i ženy se shodují v určení nejméně důležité kotvy, kterou byla kotva manažerská.

Pokud budeme srovnávat výsledky s výzkumem Sovadinové (2008), tak zjistíme, že nejčastěji preferovanou primární kotvou u mužů byla kotva autonomie (23,60%) na rozdíl od našeho výzkumu, kdy to byla kotva životní styl u mužů (40,63%). Nejčastěji preferovanou primární kotvou byla u žen kotva služba (26,92%) jak u Sovadinové (2008), tak v našem výzkumu (42,5%). Ovšem v našem výzkumu byla preference výraznější. Jako druhou primární kotvu u mužů uváděli politici v našem výzkumu kotvu službu (34,38%) a ženy kotvu životní styl (40%), ve výzkumu Sovadinové to byla u mužů také kotva služba (20,22%) ale u žen autonomie (25%). Jako sekundární kotvu označovali politici v našem výzkumu nejčastěji kotvu životní styl (29,69%) a u Sovadinové (2008) pravou výzvu (20%). Ženy v našem výzkumu měly jako nejčastější sekundární kotvu u životní styl (35%), ve výzkumu Sovadinové to byly kotvy dvě (19,57%), a sice opět kotva služba a kotva autonomie. Nejméně důležitou kotvou byla v našem výzkumu kompetence manažerská jak u mužů (53,13%), tak u žen (60%), ve výzkumu Sovadinové to byla sice také kompetence manažerská jak u mužů (30,68%), tak u žen (37,50%), ale rozhodně nebyla tolik preferovaná jako v našem výzkumu. Co tedy vedlo k tomu, že některé preference jsou podobné a některé se naprosto rozcházejí? Jedním z možných vysvětlení může být odlišné zastoupení ve výzkumném souboru pravicově, středově a levicově orientovaných politiků. Výsledky u politiků podle jejich politické orientace naznačují několik trendů: Téměř polovina souboru pravicových politiků preferovala kotvu životní styl (54,76%), ale také kladou důraz na kotvu autonomii (30,95%). Ani jeden z pravicových politiků neměl jako primární kotvu jistotu. Jako nejčastější sekundární kotva se objevovala kotva služba (24%). Jako nejméně preferovaná kotva se objevila kotva jistota (37,04%), (25,93%). Pro pravicové politiky je tedy velmi důležité udržovat svůj rodinný, osobní, ale i pracovní život v rovnováze, na druhou stranu je pro ně neméně důležité mít možnost ovlivňovat své tempo a plán své práce. Dle výzkumu Katze (1994) osoby, které pracují jako OSVČ preferují kotvu autonomii či podnikatelskou aktivitu. Dle mého názoru spolu koresponduje obdobná preference kotvy autonomie pravicovými politiky a osob OSVČ,

vždyť pravicovým politikům by měla být oblast podnikání blízká. Pro pravicové politiky není tolik důležité mít zaměstnání, kde mají své jisté.

Středově orientovaní politici nejčastěji preferují kotvu službu, kterou preferovalo dokonce 53,33% středových politiků. Na druhém místě jako primární kotvu mělo 43,33% politiků kotvu životní styl, která se umístila na 1. místě (43,33%) jako sekundární kotva. Nejméně často preferovanou kotvou byla v 63,33% kotva manažerská za ní následovala podnikatelská kreativita a ve 43,33% manažerská kompetence. Oproti pravicovým politikům kladou pravděpodobně středově orientovaní politici větší důraz na činnost zaměřenou na pomoc lidem, či na prosazování hodnot, které jsou dle nich prospěšné pro ostatní. Stejně jako pravicoví politici je pro ně důležité najít rovnováhu mezi pracovním, rodinným i osobním životem. Stejně jako pravicoví politici nemají tito lidé zájem vést a řídit ostatní pracovníky.

Levicoví politici uvádějí taktéž jako středoví politici jako nejčastější primární kotvu službu (43,75%). Tento výsledek odpovídá i zjištěním Sovadinové (2008), jako druhou nejčastější primární kotvu uvádějí kotvu životní styl (18,75%). Jako sekundární kotvu mají nejčastěji kotvu životní styl a kotvu službu (31,25%). Nejméně preferovanou kotvou byla kotva manažerská (50%). Zdá se tedy, že levicoví politici kladou velký důraz na pomoc lidem a prosazování určitých hodnot, což obecně koresponduje s hodnotami, které levicové politické strany prosazují. (Fibich, 1993) Pro levicové politiky bude pravděpodobně také velmi důležitá rovnováha mezi pracovním, osobním a rodinným životem. Levicoví politici pravděpodobně stejně jako politici se středovou a pravicovou politickou orientací nemají tendence k řízení a vedení pracovníků nebo řešení obtížných situací.

6. Závěr

Hlavním cílem této práce bylo, zjistit rozložení osobnostních dimenzí a kariérové zakotvení u regionálních politiků.

Mým prvním cílem bylo zjistit rozložení osobnostních dimenzí. Z uvedených výsledků vyplývá, že výsledky celého souboru jsou v normě. Muži mají mírně zvýšený průměrný skóre v dimenzi otevřenost. Ženy mají mírně zvýšený průměrný skóre v dimenzi družnost. Výsledky naznačují, že mezi muži a ženami je signifikantní rozdíl na škálách Freiburského osobnostního dotazníku a to v dimenzích spontánní agresivita (FPI2), reaktivní agresivita (FPI7) a otevřenost (FPI9). Muži v těchto dimenzích vykazují významně vyšší průměrný skóre než ženy. Spearmanovou korelací byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi dimenzí maskulinita (FRM) a věkem. Jako primární kariérová kotva byla u celého souboru zjištěna kotva životní styl. Nejčastější sekundární kotvou byla opět kotva životní styl. Nejméně preferovanou kotvou byla kotva manažerská. Porovnáním výsledků s výzkumem Sovadinové (2008), která se také zabývala výzkumem regionálních politiků, zjišťujeme obecně odlišné preference kariérových kotev, kromě kotvy nejméně preferované, kterou byla nejčastěji kotva manažerská. Byla zjištěna negativní statisticky významná souvislost mezi věkem a kariérovou kotvou služba.

Muži preferovali jako nejčastější primární kotvu životní styl, u žen dominovala jako nejčastější primární kotva služba. Jako sekundární kotvu označili muži kotvu službu a ženy kotvu životní styl. Jako nejméně často preferovanou kotvu měli muži i ženy kotvu manažerská kompetence.

Výsledky politiků podle jejich politické orientace naznačují několik trendů. Pravicoví politici měli na 1. místě jako primární kotvu životní styl. Jako sekundární kotvu měli pravicoví politici kotvu službu. Jako nejméně preferovaná kotva se objevila kotva jistota, na druhém místě jako nejméně preferovaná kotva se objevila kotva manažerská. Pro pravicové politiky je tedy velmi důležité udržovat svůj rodinný, osobní ale i pracovní život v rovnováze. Středově orientovaní politici stejně jako levicoví politici preferovali jako nejčastější primární kotvu službu oproti politikům pravicovým, kteří nejčastěji jako primární kotvu uváděli kotvu životní styl. Jako sekundární kotvu měli středově orientovaní

politici i levicoví politici kotvu životní styl. Středově orientovaní politici i levicoví politici uváděli jako nejméně často preferovanou kotvu manažerskou kompetenci.

Spearmanovou korelací byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi kariérovou kotvou služba a věkem.

Výzkumu se zúčastnilo pouze 12,95% oslovených politiků, proto bychom měli brát výsledky tohoto výzkumu spíše orientačně.

7. Souhrn

Politika je oblast, která se dotýká všech občanů České republiky. Politikou se zabývá vědní obor politologie. V této práci se zabýváme regionálními politiky a jejich osobnostními charakteristikami. K tomu, abychom lépe pochopili tuto problematiku, je nejdříve nutné vymezit si obecné pojmy. Termín politika má mnoho různých definic, protože sám o sobě může být tento termín vysvětlován pomocí různých protikladů a konfliktů. Andre Heywood, politický teoretik, uvádí, že snaha o definování politiky s sebou přináší mnoho těžko zodpověditelných otázek. Politika (z řeckého politiké) je společenská a kolektivní činnost, která se snaží překonávat rozpory na základě kompromisů, včetně užití autority. Politická činnost vychází z určitých ideologických východisek a probíhá v rámci politických organizací a institucí, přičemž touto činností lidé tvoří, chrání a mění pravidla veřejného života.

Politická psychologie představuje sloučení dvou oborů, psychologie a politické vědy, i když zde byl patrný vliv i jiných disciplín. Český název „politická psychologie“ není úplně vhodný, protože předmětem zkoumání tohoto oboru není politická angažovanost, ale spíše psychické aspekty politiky. Je důležité vnímat politickou psychologii nejen jako akademickou disciplínu, která se zabývá pouze základním výzkumem, ale také jako aplikovanou vědou. Počátky politické psychologii můžeme spojovat se jmény Gustav Le Bon, Graham Wallas a Harold D. Laswell. Vývoj politické psychologie je spojován i se jménem Sigmunda Freuda. Zformování politické psychologie do akademické disciplíny spadá do 60. let minulého století. Tehdy začala výuka tohoto oboru na vysokých školách. V roce 1968 byl při americké asociaci politických věd (APSA) založen Výzkumný výbor politické psychologie. Lednu roku 1978 byla založena Mezinárodní společnost politické psychologie (ISPP). Dnes je politická psychologie vyučována na většině velkých univerzit v USA i po celém světě.

Pojem osobnost se v psychologii objevuje na počátku 20. století. Mnozí psychologové se domnívali, že studovat duševní život člověka jen jako pouhý soubor jednotlivých funkcí není dostačující. Osobnost je hypotetický konstrukt, tedy něco, co není možné úplně pozorovat, přesto to však můžeme odvozovat z toho, co je pozorováno. Tento hypotetický konstrukt není v psychologii jednotný. Ústředním tématem politické psychologie je

osobnost. V politické psychologii neexistuje jednotná definice pro osobnost politika. Političtí psychologové se často zabývají otázkou, zda lze vymezit určité rysy osobnosti, které nám mohou pomoci předvídat chování a jednání daného jedince. Výzkumy na toto probíhaly zejména ve druhé polovině 20. století. Ve 40. a 50 letech 20. století probíhalo nejvíce výzkumů, které se zabývaly osobností politiků, kulturou a vlivem politických vůdců a veřejnosti na formování osobností jedinců. Především u významných vůdců byly zkoumány patologické vlastnosti osobnosti. Analýzou politické osobnosti se ve své knize *Otevřená a uzavřená mysl* (1960) zabývá americký politický psycholog Milton Rokeach. Jeho výzkum se zabýval dogmatismem v politice.

Snaha o pochopení toho, proč někteří politici vstupují do politiky a zabývají se jí, patří v politické psychologii k jednomu z velmi diskutovaných témat. Moc je fenomén, který doprovází lidstvo samé od počátku vzniku prvních společností. Max Weber zastával názor, že kdo se zajímá o politiku, usiluje také o získání moci. Z historie víme, že touha může být tak silná, že je politik schopný zradit nejenom své přátele, ale dokonce je schopen zradit i samotnou ideu lidskosti. S mocí a touhou po moci souvisí pojem vůdce a vůdcovství. Vůdce je nejautoritativnější člen skupiny či instituce, jemuž tato skupina přiznává právo rozhodovat. Samotný výzkum politických vůdců sebou přináší mnoho problémů a nejasností. Jedním z problémů je neochota politických vůdců zapojovat se do psychologických výzkumů. Vůdci neusilují o pravdivou prezentaci obrazu své osoby, spíše usilují o prezentaci, která povede k naplňování jejich politických cílů. Často mají také pocit, že vědci pracují ve prospěch jejich politických oponentů. Úspěšný politik by zpravidla měl mít určité osobnostní kvality, záleží jak na jeho kognitivních schopnostech, emocionální výbavě, ale také na fyzické zdatnosti. Politik, který má být úspěšný, by měl být alespoň zpočátku pracovitý, ochotný obětovat svůj čas i své finance, důležitá je odolnost proti stresu, vytrvalost, zásadovost. Úspěšný politik by také měl být cílevědomý, neměl by mít problémy se vstřebáváním nových informací. Mediální obraz politika neboli jeho image hraje nezanedbatelnou roli. Díky němu mají dnes šanci uspět i méně vzdělaní lidé, bez zjevných intelektuálních či morálních kvalit. Pokud se tedy budeme dívat na úspěšné politiky podrobně, tak brzy zjistíme, že většina z nich jsou vlastně pouze obyčejní lidé, kteří se od ostatních odlišují pouze svým zvýšeným zájmem o politické dění.

Tato práce sledovala rozložení osobnostních dimenzí a kariérové zakotvení u regionálních politiků. U regionálních politiků bylo provedeno dotazníkové šetření

Freiburským osobnostním dotazníkem, konkrétně byla distribuována zkrácená verze K, a dále dotazníkem kariérových kotev. Tyto dotazníky byly využity především kvůli návaznosti s výzkumem M. Sovadinové z roku 2008.

Získané výsledky byly hodnoceny v rámci celého souboru a jednotlivých skupin: muži, ženy; politická orientace: pravicová, středová, levicová.

Sběr dat proběhl metodou prostého záměrného výběru. Do zkoumaného souboru byli zahrnuti všichni politici a političky, kteří působí na regionální úrovni. Osloveni byli obecní i krajsí zastupitelé, radní, starostové, hejtmani, primátoři. Oslovení politici zastupovali všechny kraje ČR. Od ledna do března 2010 bylo osloveno celkem 507 politiků prostřednictvím emailu., kromě 3 politiků ústeckého kraje, kteří byli osloveni osobně¹⁶. Od ledna do března 2012 bylo osloveno celkem 571 politiků opět prostřednictvím emailu. Oba dotazníky vyplnilo 137 politiků, což znamená, že návratnost dotazníků byla 12,95%. 7 dotazníků muselo být vyřazeno, protože byly chybně vyplněné nebo chyběly některé údaje.

Na základě prostudované literatury jsme si v práci stanovili následující cíle a hypotézu:

6. Zjistit rozložení osobnostních dimenzí u studovaného souboru probandů.
7. Zjistit zda existuje rozdíl mezi osobnostním profilem probandů a jejich pohlavím.
8. Zjistit zda existuje souvislost mezi osobnostním profilem probandů a jejich věkem.
9. Zjistit rozložení kariérových kotev u studovaného souboru probandů
10. Zjistit, zda existuje souvislost mezi kariérovými kotvami a věkem.

H1: Ve sledovaném souboru politiků pravicově orientovaní politici statisticky významně více skórují na primární kotvě autonomie oproti levicově orientovaným politikům.

H1: Přijímáme na hladině významnosti 0,0042235. Studentův t-test prokázal, že průměrné skóry pravice a levice se v této kotvě liší.

---

¹⁶ Výsledky z výzkumu politiků, kteří byli osloveni v roce 2010, jsou uvedeny v mé ročníkové práci. (Bredlová, 2010)

Naším prvním cílem bylo zjistit rozložení osobnostních dimenzí. Z uvedených výsledků vyplývá, že výsledky celého souboru jsou v normě. Muži mají mírně zvýšený průměrný skóre v dimenzi otevřenost. Ženy mají mírně zvýšený průměrný skóre v dimenzi družnost. Výsledky naznačují, že mezi muži a ženami je signifikantní rozdíl na škálách Freiburského osobnostního dotazníku a to v dimenzích spontánní agresivita (FPI2), reaktivní agresivita (FPI7) a otevřenost (FPI9). Muži v těchto dimenzích vykazují významně vyšší průměrný skóre než ženy. Spearmanovou korelací byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi dimenzí maskulinita (FRM) a věkem.

Jako primární kariérová kotva byla u celého souboru zjištěna kotva životní styl. Nejčastější sekundární kotvou byla opět kotva životní styl. Nejméně preferovanou kotvou byla kotva manažerská. Porovnáním výsledků s výzkumem Sovadinové (2008), která se také zabývala výzkumem regionálních politiků, zjišťujeme obecně odlišné preference kariérových kotev, kromě kotvy nejméně preferované, kterou byla nejčastěji kotva manažerská.

Muži preferovali jako nejčastější primární kotvu životní styl, u žen dominovala jako nejčastější primární kotva služba. Jako sekundární kotvu označili muži kotvu službu a ženy kotvu životní styl. Jako nejméně často preferovanou kotvu měli muži i ženy kotvu manažerskou kompetenci.

Výsledky politiků podle jejich politické orientace naznačují několik trendů. Pravicoví politici měli na 1. místě jako primární kotvu životní styl. Jako sekundární kotvu měli pravicoví politici kotvu službu. Jako nejméně preferovaná kotva se objevila kotva jistota, na druhém místě jako nejméně preferovaná kotva se objevila kotva manažerská. Pro pravicové politiky je tedy velmi důležité udržovat svůj rodinný, osobní ale i pracovní život v rovnováze. Středově orientovaní politici stejně jako levicoví politici preferovali jako nejčastější primární kotvu službu oproti politikům pravicovým, kteří nejčastěji jako primární kotvu uváděli kotvu životní styl. Jako sekundární kotvu měli středově orientovaní politici i levicoví politici kotvu životní styl. Středově orientovaní politici i levicoví politici uváděli jako nejméně často preferovanou kotvu manažerskou kompetenci.

Spearmanovou korelací byla zjištěna záporná signifikantní souvislost mezi kariérovou kotvou služba a věkem.

Výzkumu se zúčastnilo pouze 12,95% oslovených politiků, proto bychom měli brát výsledky tohoto výzkumu spíše orientačně.

8. Bibliografie

- Balík, S., & Kubát, L. (2004). Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů. Dokořán.
- Bedrnová, E., & Nový, I. (2001). Moc, vliv, autorita. Praha: Management press.
- Bedrnová, E., Franková, E., Hentze, J., Hubinková, Z., Jarošová, E., Kammel, A., et. al. (1998). Psychologie a sociologie řízení. Praha: Management Press.
- Bělohávek, F. (1994). Osobní kariéra. Praha: Grada.
- Berg-Schlosser, D., & Stammen, T. (2000). Úvod do politické vědy. Praha: ISE.
- Bredlová, I.(2008). Pracovní sebepojetí regionálních politiků. (Nepublikovaná diplomová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Cabada Ladislav, Kubát Michael a kolektiv. (2004). Úvod do studia politické vědy.
- Cottam, M., Dietz-Uhler, B., Mastors, E., & Preston, T. (2004). Introduction to Political Psychology. Mahwah, NJ.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Danics, Š., Dubský, J., Kamín, T., & Urban, L. (2007). Základy sociologie a politologie. Praha: PA ČR.
- David, R. (2003). Politologie Základy společenských věd (5. vyd.). Olomouc: Nakladatelství Olomouc s.r.o.
- Drapela, V. (1998). Přehled teorií osobnosti. Praha: Portál.
- Frič, Pavol a kolektiv. (2008). Vůdčovství českých elit. Havlíčkův Brod: Grada.
- Heywood, A. (2005). Politická teorie. (Z. Masopust, Trans.) Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o.
- Heywood, A. (2008). Politologie. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.
- Igbaria, M., & Baroudi J., J. (september 1993). A Short-Form Measure of Career Orientations: A Psychometric Evaluation. Journal of Management Information Systems. Retrieved 15. 4. 2010 from PsycINFO.

- Karolina Adamová, L. K. (2000). *Základy politologie* (1. vyd.). Praha: C.H. Beck.
- Katz, J. A. (1994). *Modelling Entrepreneurial Career Progressions: Concepts and Considerations*. Získáno 15. 3 2012, z Ebscohost: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&hid=17&sid=edc58c32-84b1-4152-ae39-2eda8ef88b51%40sessionmgr13>
- Kollárik, T., Poliaková, E., & Ritomský, A. (1984). *Osobnostný inventár-FPI*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy.
- Krejčí, O. (2004). *Politická psychologie*. Praha: Ekopress .
- Lammers, J. (2009, August). *How Power Influences Moral Thinking*.
- Lukas, J., & Smolík, J. (2008). *Psychologie vůdcovství* . Brno: Computer Press.
- Nakonečný, M. (1997). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (2005). *Sociální psychologie organizace*. Praha: Grada.
- Říčan, P. (2007). *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada.
- Sears, D. O., Huddy, L., & Jervis, R. (2003). *Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press.
- Schein, E. (1990a). *Career anchors: discovering your real values*. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer.
- Schein, E. H.(1974). *Career anchors and career paths: a panel study of management school*. Sloan Working Papers, 707-74. Načteno z DSpace@MIT: <http://hdl.handle.net/1721.1/2315>
- Schein, E. H. (1996). *Career Anchors Revisited: Implications for Career Development in the 21st Century*. Získáno 31. březen 2010, z The Society for Organizational Learning: <http://www.solonline.org/res/wp/10009.html>
- Smékal, V. (2002). *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal.
- Sovadinová, M. (2008). *Kariérové zakotvení politiků ČR na regionální úrovni*.

(Nepublikovaná diplomová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.

Wallas, G. (1908). *The Human Nature in Politics*. London: Archibald Constable and CO.

Warr, P. (2004). Preferences for Careers and Organisational Cultures as a Function of Logically Related Personality Traits. Získáno 12. 3 2012, z Ebscohost: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&hid=17&sid=edc58c32-84b1-4152-ae39-2eda8ef88b51%40sessionmgr13>

Weber, M. (1990). *Politika ako povolanie*. Bratislava: Spektrum.

Seznam Tabulek:

Tab 1. Politická příslušnost probandů – absolutní (n) a relativní (%) četnost

Tab. 2. Výsledky osobnostních dimenzí FPI (uvedené ve staninech, kdy norma je 4. -6. stanin)

Tab. 3 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti zkoumaného souboru politiků N=130

Tab. 4 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Nervozita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Tab. 5 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Spontánní agresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, středN=39,u levice N=37

Tab. 5 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Spontánní agresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39,u levice N=37

Tab. 6 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Depresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Tab. 7 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Vzrušivosti zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Tab. 8 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Mírnost u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39 ,u levice N=37

Tab. 9 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Reaktivní agresivita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39, u levice N=37

Tab. 10 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Zdržlivost u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, střed N=39, u levice N=37

Tab. 11 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Otevřenost u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, středN=39, u levice N=37

Tab. 13 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Emocionální labilita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39, u levice N=37

Tab. 14 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti odpovídající staninovým normám dimenze Emocionální labilita u zkoumaného souboru N=130, u mužů N=79, u žen N= 51, u pravice N=54, u střed N=39, u levice N=37

Tab.15 Spearmanova korelace věku a kariérových kotev

Tab. 16 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev v rámci celého souboru N=130

Tab. 17 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u mužů N=79

Tab. 18 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u žen N=51

Tab. 19 pořadí primárních kotev u celého souboru, u mužů a žen

Tab. 20 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u pravicových politiků N=54

Tab. 21 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u středově orientovaných politiků N=39

Tab. 22 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u levicově orientovaných politiků N=37

Tab. 22 Zjištěné absolutní (n) a relativní (%) četnosti výskytu kariérových kotev u levicově orientovaných politiků N=37

Tab. 24 T-test pravicově orientovaní politici x levicově orientovaní politici

PŘÍLOHY DIPLOMOVÉ PRÁCE

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Zadání diplomové práce

Příloha č. 2: Abstrakt DP v českém jazyce

Příloha č. 3: Abstrakt DP v anglickém jazyce

Příloha č. 4: Ukázka Dotazníku kariérových kotev v podobě distribuované respondentům

Příloha č. 5: Ukázka Freiburského osobnostního dotazníku v podobě distribuované respondentům

Příloha č. 6: Mann-Whitneyův U test – souvislost FPI dimenzí a pohlaví (u označených dat je $p < 0,05$)

Příloha č. 7: testy normality - Kolmogorov-Smirnovův test

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
BREDLOVÁ Irena	Dvořákova 1541/10, Ústí nad Labem	F07391

TÉMA ČESKY:

Osobnostní charakteristiky regionálních politiků v České republice

NÁZEV ANGLICKY:

Personality characteristics of regional politicians in the Czech Republic

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium literatury z oblasti psychologie osobnosti a politické psychologie o daném tématu.
2. Vytvoření osnovy teoretické části práce, formulace cíle práce, zaměřit se na terminologické vymezení a přehledné uvedení současných poznatků na téma osobnostní charakteristiky politiků.
3. Vyhledání výzkumných projektů, které byly provedeny v kontextu daného výzkumu, souhrnné zpracování výstupů z výzkumů.
4. Vytvoření projektu praktické části práce, zvolení metodologického rámce, vyhledání výzkumné skupiny, které poukážou na významnost daného tématu, zpracování výstupů z dotazníku.
5. Diskuse a přínosy práce.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- Adamová, K.; & Křížkovský L., (2000). Základy politologie. Praha: C.H. Beck.
- Adler, A., (1999). Porozumění životu: Úvod do individuální psychologie. Praha: Aurora.
- Bedrnová, E., & Nový, I. (2001). Moc, vliv, autorita. Praha: Management press.
- Bedrnová, E., Franková, E., Hentze, J., Hubinková, Z., Jarošová, E., Kammel, A., et. al. (1998). Psychologie a sociologie řízení. Praha: Management Press.
- Bělohávek, F. (1994). Osobní kariéra. Praha: Grada.
- Browning, R. P. (1968). The Interaction of Personality and Political System in Decisions to Run for Office: Some Data and a Simulation Technique. Journal of Social Issues, 24, 3, 93-109. Retrieved 30. 3. 2010 from SocINDEX with Full Text.
- Cottam, M., Dietz-Uhler, B., Mastors, E., & Preston, T. (2004). Introduction to Political Psychology. Mahwah, NJ.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Danics, Š., Dubský, J., Kamín, T., & Urban, L. (2007). Základy sociologie a politologie. Praha: PA ČR.
- David, R. (2003). Politologie Základy společenských věd. Olomouc: Olomouc s.r.o.
- Hayesová, N. (2003). Základy sociální psychologie. Praha: Portál
- Heywood, A. (2005). Politická teorie. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o.
- Jung, C., G. (1994). Duše moderního člověka. Brno: Atlantis
- Kollárik, T., Poliaková, E., & Ritomský, A. (1985). Osobnostný inventár-FPI. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy .
- Krejčí, O. (2004). Politická psychologie. Praha: Ekopress .
- Lammers, J. (2009, August). How Power Influences Moral Thinking. [Electronic version]. Journal of Personality & Social Psychology, 2, 279-289.
- Lukas, J., & Smolík, J. (2008). Psychologie vůdcovství . Brno: Computer Press.
- Nakonečný, M. (1997). Psychologie osobnosti. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (2005). Sociální psychologie organizace. Praha: Grada.
- Reiterová, E. (2003). Základy statistiky pro studenty psychologie. Olomouc: VUP.
- Říčan, P. (2007). Psychologie osobnosti. Praha: Grada.
- Organizational Learning: <http://www.solonline.org/res/wp/10009.htm>.
- Sears, D. O., Huddy, L., & Jervis, R. (2003). Oxford handbook of political psychology. New York: Oxford

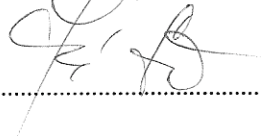

University Press.

Smékal, V. (2002). Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání. Brno: Barrister & Principal.
Výrost, J., & Slaměník, I. (2008). Sociální psychologie. Praha: Grada.

Podpis studenta: .....

Datum: 4. 11. 2011

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: 4. 11. 2011

Příloha 2. Abstrakt diplomové práce v českém jazyce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Osobnostní charakteristiky regionálních politiků České republiky

Autor práce: Irena Bredlová

Vedoucí práce: PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D

Počet stran a znaků: 68 stran, 110 568 znaků

Počet příloh: 7

Počet titulů použité literatury: 34

Tato diplomová práce zkoumá osobnostní charakteristiky regionálních politiků České republiky. Zjišťuje, zda existují nějaké osobnostní charakteristiky, které můžeme označit jako typické pro regionální politiky. Výzkumu se zúčastnilo 130 regionálních politiků. Pro shromáždění potřebných dat byly použity Freiburský osobnostní dotazník, forma K (zjištění konkrétních osobnostních dimenzí) a Dotazník kariérových kotev (zjištění preference kariérových kotev). Z výzkumu vyplývá, že z hlediska rozložení osobnostních dimenzí jsou výsledky celého souboru v normě. Pokud budeme dělit soubor na muže a ženy, tak muži mají mírně zvýšenou dimenzi otevřenost, což naznačuje tendenci ke zvýšené sebekritičnosti. Ženy mají mírně zvýšenou dimenzi družnost, což naznačuje potřebu lidského kontaktu a zapojování se do společnosti. Z výsledku dotazníku kariérových kotev vyplývá, že nejčastější primární kotvou zúčastněných regionálních politiků je kotva životní styl. Preference této kotvy znamená, že regionální politici se snaží sladit pracovní život s osobním a rodinným životem. Chtějí všem těmto oblastem věnovat dostatek času, tak aby žádná z nich netrpěla. Nejméně častou kotvou byla kotva manažerské kompetence.

Klíčová slova:

Kariérová kotva, osobnost politika, kariéra politika, osobnostní dimenze

Příloha č. 3: Abstrakt DP v anglickém jazyce

ABSTRACT OF THESIS

Title: Personality characteristics of regional politicians in the Czech Republic

Author: Irena Bredlová

Supervisor: PhDr. Soňa Lemrová, Ph.D

Number of pages and characters: 68 pages, 110 568 characters

Number of appendices: 7

Number of references: 34

This diploma thesis examines personal characteristics of local politicians of Czech Republic. It aims to find out if there are any personal characteristics existing, which we can denote as typical for local politicians. For collecting the required data, the Freiburg Personality Inventory, K form (detecting of specific personality dimensions) and also the Career Anchor Inventory (detecting the career anchors) were used. The research shows that from the distribution of personal dimensions point of view, the results of the sample are standard. If we would divide this sample into two parts, men part and women part, men have a little bit greater dimension of openness which shows the tendency to self-criticism. Women have slightly greater dimension of flexibility, which shows the need of contact with others and interaction in society. From the results of the career anchor questionnaire inventory it ensues, that the most common primary anchor of the politicians participating is the lifestyle one. The preference of this anchor relates to the fact that the politicians are trying to match the work life with the personal and family one. They are attempting to manage their time not to neglect any of these parts. The anchor which appeared least was the managerial competency one.

Key words: career anchor, personality of politician, personality dimension

Příloha č. 4: Ukázka Dotazníku kariérových kotev v podobě distribuované respondentům

TEST KARIÉROVÝCH KOTEV

Pohlaví: 1 muž 2 žena (platné zvýrazněte tučně) Věk: .....

Politická orientace:

1 2 3 4 5 (platné zvýrazněte tučně)
pravice středová orientace levice

Jak bodovat ostatní položky v Testu kariérových kotev:

Každý z následujících čtyřiceti výroků obodujte podle toho, nakolik je pro vás **pravdivý**, a označte jej čísly 1 až 6 v kolonce hodnocení. Čím vyšší číslo, tím pravdivější pro vás výrok je.

Příklad: Výrok „Sním o tom, že budu ředitelem společnosti“ ohodnotíte například takto:

- 1 pokud pro vás tvrzení není nikdy pravdivé
- 2 nebo 3 pokud je pro vás tvrzení příležitostně pravdivé
- 4 nebo 5 pokud je pro vás tvrzení často pravdivé
- 6 pokud je pro vás tvrzení vždy pravdivé.

Použijte tuto stupnici k ohodnocení pravdivosti jednotlivých položek

	1	2	3	4	5	6
	Nikdy pro mne neplatí.	Platí pro mne	příležitostně.	Často pro mne platí.		Vždy pro mne platí.
Poř. čís.	Výrok					Hodnocení
1,	Sním o tom, že budu tak dobrý/á v tom, co dělám, že budu neustále žádán/a o radu.					
2,	Největší zadostiučinění cítím v práci tehdy, jsem-li schopen/schopna sjednotit a vést úsilí ostatních.					
3,	Sním o takovém povolání, které mi poskytne svobodu dělat práci způsobem, jakým chci, a podle vlastního časového plánu.					
4,	Jistota a stabilita jsou pro mě důležitější než svoboda a autonomie.					
5,	Neustále hledám nápady, které by mi umožnily začít podnikat na vlastní pěst.					
6,	Svoji pracovní kariéru budu považovat za úspěšnou pouze tehdy, budu-li mít pocit, že jsem značně přispěl/a k blahu společnosti.					
7,	Sním o povolání, ve kterém bych mohl/a řešit obtížné problémy nebo uspět v situacích, které jsou obzvláště náročné.					
8,	Raději bych opustil/a svou organizaci, než abych dělal/a práci, která by omezila mou možnost věnovat se osobním a rodinným zájmům.					

Příloha č. 6: Mann-Whitneyův U test rozdíl mezi pohlavím a dimenzemi FPI Ukázka Dotazníku kariérových kotev v podobě distribuované respondentům

Proměnná	Mann-Whitneyův U test rozdíl mezi pohlavím a dimenzemi FPI									
	Dle proměn. pohlaví									
	Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$									
	Sčt poč.	Sčt poč.	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.	N platn. skup. 1	N platn. skup. 2	2*1str. přesné p
	skup. 1 MUŽI	skup. 2 ŽENY								
věk	5032	3483	1872	-0,67709	0,498351	-0,67757	0,498046	79	51	0,499701
TF	4979	3536	1819	-0,9298	0,352474	-0,93192	0,35138	79	51	0,353748
GM	5246,5	3268,5	1942,5	0,34093	0,733158	0,34169	0,732584	79	51	0,732283
AU	5221	3294	1968	0,21934	0,826387	0,21959	0,826194	79	51	0,827009
SE	4920,5	3594,5	1760,5	-1,20874	0,226762	-1,21027	0,226177	79	51	0,226731
EC	5450,5	3064,5	1738,5	1,31364	0,188967	1,31603	0,188166	79	51	0,188862
SV	4940,5	3574,5	1780,5	-1,11338	0,265546	-1,1147	0,264981	79	51	0,265565
CH	5161	3354	2001	-0,06199	0,950573	-0,06214	0,950449	79	51	0,950756
LS	5018	3497	1858	-0,74384	0,456972	-0,74448	0,456587	79	51	0,458335
FR1	5456,5	3058,5	1732,5	1,34225	0,179515	1,36408	0,172543	79	51	0,179387
FR2	6208	2307	981	4,92557	0,000001	5,04048	0	79	51	0
FR3	5458	3057	1731	1,34941	0,177207	1,36887	0,171042	79	51	0,177843
FR4	5453,5	3061,5	1735,5	1,32795	0,184196	1,36401	0,172566	79	51	0,18408
FR5	4939	3576	1779	-1,12053	0,262488	-1,13945	0,254518	79	51	0,263522
FR6	5248	3267	1941	0,34808	0,72778	0,35588	0,72193	79	51	0,728709
FR7	5726,5	2788,5	1462,5	2,62967	0,008547	2,68705	0,007209	79	51	0,008164
FR8	5028	3487	1868	-0,69616	0,486329	-0,70842	0,478687	79	51	0,487685
FR9	5728,5	2786,5	1460,5	2,63921	0,00831	2,67678	0,007434	79	51	0,007931
FRE	4914,5	3600,5	1754,5	-1,23735	0,215957	-1,25423	0,20976	79	51	0,215908
FRN	5582,5	2932,5	1606,5	1,94305	0,052011	1,97338	0,048453	79	51	0,051493
FRM	5317,5	3197,5	1871,5	0,67947	0,49684	0,6914	0,489317	79	51	0,496683

Příloha č. 7: testy normality - Kolmogorov-Smirnovův test

Proměnná	Testy normality (Sešit1)		
	N	max D	K-S p
TF	130	0,073156	p > .20
GM	130	0,095838	p < ,20
AU	130	0,065279	p > .20
SE	130	0,068011	p > .20
EC	130	0,088323	p > .20
SV	130	0,068744	p > .20
CH	130	0,09761	p < ,20
LS	130	0,087128	p > .20
FR1	130	0,152878	p < ,01
FR2	130	0,224431	p < ,01
FR3	130	0,137623	p < ,05
FR4	130	0,233692	p < ,01
FR5	130	0,167307	p < ,01
FR6	130	0,1806	p < ,01
FR7	130	0,201022	p < ,01
FR8	130	0,213668	p < ,01
FR9	130	0,126843	p < ,05
FRE	130	0,137794	p < ,05
FRN	130	0,194345	p < ,01